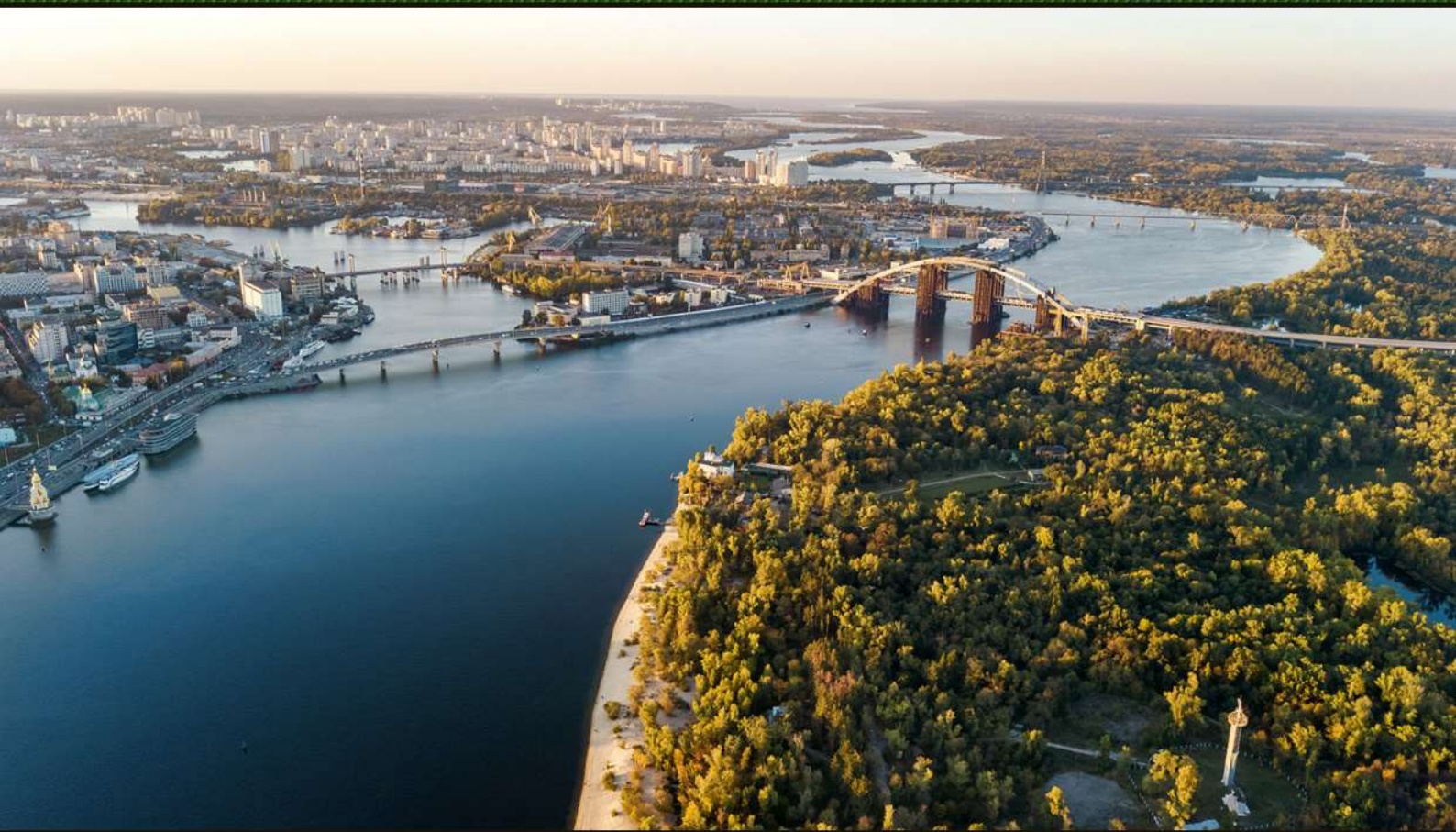

НАУКОВИЙ СТАРТ 2023^{*}

(міжнародна наукова конференція)

* Scientific start of 2023
International scientific conference

Місце проведення: Київ, Україна
29 січня 2023

Venue: Kyiv, Ukraine
January 29, 2023

УДК 001.1

ББК 29

UDC 001.1

BBK 29

Науковий старт 2023

(міжнародна наукова конференція)

---

* Scientific start of 2023 | International scientific conference

Місце проведення: **Київ, Україна** | Venue: **Kyiv, Ukraine**

29 січня 2023 року | January 29, 2023

ОФОРМЛЕННЯ ЦИТАТИ:

Батюченко В.А., Дудар З.В., Мазурова О.О. Дослідження методів рішення транспортних задач лінійного програмування // Науковий старт 2023 (міжнародна наукова конференція). Видавництво ACADEMCONF.COM // Київ, Україна, 29 січня 2023. с. 4 - 13.

ISBN 978-970-8301-13-7

© 2023 Видавництво ACADEMCONF.COM | Publisher ACADEMCONF.COM

© 2023 Автори статей | Authors of the papers

Адреса електронної пошти: info@academconf.com

Адреса видавця (редакції): **LV-1007, Рига, Латвія**

Операційний офіс: **65039, Одеса, Україна**

ЗМІСТ (CONTENT)

ЮРИДИЧНІ НАУКИ (LAW SCIENCES)

- 1. Вінниченко Софія Дмитрівна, Карповський Сергій Вікторович**
ПРОВЕДЕННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ ОПЕРАТИВНОГО,
ТАКТИЧНОГО І СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ 5-9
- 2. Гарбузова Євгенія Олександрівна, Плахотний Артем Павлович**
ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 10-12
- 3. Забєлін Вячеслав Володимирович, Карповський Сергій Вікторович**
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ 13-17
- 4. Конденко Даліла Юрійівна, Карповський Сергій Вікторович**
ВИКОРИСТАННЯ ОПЕРАТИВНОГО АНАЛІЗУ
В РОЗКРИТТІ ЗЛОЧИНІВ ЗА «ГАРЯЧИМИ СЛІДАМИ» 18-21
- 5. Павленко Єлизавета Павлівна, Карповський Сергій Вікторович**
ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО І ОПЕРАТИВНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ МАТЕРІАЛІВ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....22-26
- 6. Савенко Ганна Богданівна, Богдан Аліна Євгенівна, Карповський Сергій Вікторович**
ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ОРД В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ МВС УКРАЇНИ 27-31
- 7. Татавцев Денис Олександрович, Карелін Єгор Дмитрович, Карповський Сергій Вікторович**
ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ
ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВИЯВЛЕННЯ ВЧИНЕНОГО
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ АБО ТАКОГО, ЩО ГОТУЄТЬСЯ.....32-35
- 8. Щербина Дар'я Віталіївна, Карповський Сергій Вікторович**
ВИКОРИСТАННЯ СЛУЖБОВИХ СОБАК ПІД ЧАС
ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ 36-40

ПЕДАГОГІКА ТА ОСВІТА (PEDAGOGY & EDUCATION)

- 9. Базильчук Марія Георгіївна, Швець Оксана Вікторівна**
ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ З ОСОБЛИВИМИ ДІТЬМИ 41-46
- 10. Вишневецька Любов Володимирівна, Клим Мар'яна Ігорівна**
РОБОТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ 47-51
- 11. Касянчук Євгенія Вікторівна, Швець Оксана Вікторівна**
ПРОБЛЕМА ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....52-56
- 12. Теплицька Ірина Ігорівна**
МЕТОДИКА УДОСКОНАЛЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ 57-63

ПСИХОЛОГІЯ (PSYCHOLOGY)

- 13. Багрії Ірина Романівна, Гринців Мар'яна Василівна**
ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ НАСИЛЬСТВА НАД ЖІНКОЮ В СІМ'Ї.....64-69

14. Лип'юк Анна Миколаївна, Захаренко Людмила Миколаївна НАСТРІЙ КУРСАНТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	70-75
15. Михайлюк Іванна Олександрівна, Захаренко Людмила Миколаївна РОЗУМІННЯ ЕМОЦІЙ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ	76-79
16. Посіднцев Ігор Анатолійович, Галустьян Олена Аркадіївна КУЛЬТУРА ЗДОРОВ'Я – СКЛАДОВА СТРЕСОСТІЙКОСТІ КУРСАНТІВ	80-85
17. Хлуд Дар'я Євгенівна, Юрченко-Шеховцова Тетяна Іванівна ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ КУРСАНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ	86-91

ЕКОНОМІКА ТА МЕНЕДЖМЕНТ (ECONOMICS & MANAGEMENT)

18. Окренець Володимир Юрійович ПРОБЛЕМАТИКА КЛАСИФІКАЦІЙ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ОБЛІКУ ДОХОДІВ ВІД ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	92-98

СПОРТ ТА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА (SPORT)

19. Гарбузова Євгенія Олександрівна, Журавель Олександр Анатолійович СФЕРА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ.....	99-102
20. Шульга Анастасія Євгенівна, Журавель Олександр Анатолійович ВАЖЛИВІСТЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВІЙСЬКОВИЙ ПЕРІОД.....	103-107

ЮРИДИЧНІ НАУКИ (LAW SCIENCES)

УДК 340

Вінниченко Софія Дмитрівна

курсант 3-го курсу Навчально-наукового інституту з права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

Науковий керівник:

Карповський Сергій Вікторович

викладач кафедри оперативно – розшукової діяльності
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

ПРОВЕДЕННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ ОПЕРАТИВНОГО, ТАКТИЧНОГО І СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ

***Анотація:** у даній роботі наведено роль проведення працівниками поліції оперативного, тактичного і стратегічного аналізу. Враховуючи положення законодавства України наведено випадки, коли поліція може використати оперативний, тактичний і стратегічний аналіз. Також проаналізовано співпрацю між поліцією та оперативними, тактичними і стратегічними підрозділами.*

***Ключі слова:** оперативно-розшукова діяльність, оперативний аналіз, тактичний аналіз, стратегічний аналіз.*

Засновником сучасної системи організації діяльності поліції вважається начальник поліції м. Берклі (США) А. Фольмер, який у 1906 році запровадив новий метод картографії. У період 60–70-х років ХХ століття напрямок

кримінального аналізу почав розвиватися та долучати розвідувальні підрозділи та аналітичні групи [3]. Кримінальним аналізом є специфічний вид інформаційноаналітичної діяльності, спрямований на встановлення та передбачення взаємозв'язків між даними про злочинну діяльність та іншими даними, потенційно з ними пов'язаними, їх оцінювання, інтерпретація та прогнозування розвитку досліджуваних подій, з метою оброблення великого обсягу інформації, з відстежуванням та пов'язуванням фактів за допомогою спеціальних аналітичних методів; аналіз структури зв'язків об'єктів оперативно-розшукової справи та кримінального провадження та їх аналітичне супроводження; виявлення ризиків, тенденцій майбутнього розвитку злочинності та в подальшому запобігання їй; якісне планування окремих слідчих (розшукових) дій.

Кримінальний аналіз розрізняють на такі рівні: тактичний, оперативний та стратегічний. Тактичний аналіз являє собою метод аналізу даних з центром навколо короткострокових і середньострокових проблем, що покликаний виявити закономірності, особливості та специфічні елементи в серії злочинів, та застосовується зокрема для аналізу злочинності та злочинів на конкретній території за невеликий проміжок часу, за певним видом злочину чи протиправної діяльності певної групи, з метою напрацювання тактичних заходів із затримання злочинців, виявлення ризиків та попередження конкретних правопорушень. Як правило, такий вид аналіз забезпечує підтримку поліцейської діяльності та є підходом у її поліпшенні. Тобто отримувачами таких результатів є керівники, а також інші поліцейські, які можуть застосовувати результати аналізу в своїй діяльності [2, с. 170].

Оперативним кримінальний аналіз є інформаційно-аналітична діяльність, що здійснюється за конкретними оперативно-розшуковими справами або кримінальними провадженнями для збору, оцінки, обробки й аналізу даних про осіб, групи осіб, організовані групи чи злочинні організації, знаряддя та засоби вчинення злочину, сліди злочину чи предмети, здобуті злочинним шляхом, та

інших відомостей з метою встановлення події злочину, причетності конкретних осіб до його вчинення, також їх соціального й економічного статусу, структури та зв'язків злочинних груп, ролі їх окремих учасників тощо. Сам аналіз тісно пов'язаний із оперативними та органами досудового розслідування. Основним призначенням є забезпечення необхідною інформацією в рамках оперативно-розшукових справ чи кримінальних проваджень, шляхом досягнення чіткого сформульованих цілей [2, с. 125].

Кримінальний аналіз на стратегічному рівні є основою для стратегічного планування в певній сфері державної політики, а також надає підтримку оперативним співробітникам для вдосконалення поліцейських методів, технік і тактик. Предметом такого аналізу є слабкі місця та загрози, стратегічні переваги та потенціал об'єкта дослідження. Стратегічний кримінальний аналіз стає дедалі необхіднішою вимогою правоохоронних органів. Стратегічний аналіз має неабияку вагу при оцінці питань національного та міжнародного значення, які стосуються транснаціональної організованої злочинності, міжнародного обігу наркотиків, міжнародної торгівлі людьми чи складного шахрайства [2, с. 201].

Першою проблемою проведення криміналістичного аналізу відносяться забезпечення оперативних підрозділів Національної поліції України застарілим оргтехнікою, комп'ютерним програмним забезпеченням та обладнанням. Рішенням такої проблеми є закупівля більш сучасного обладнання (інтернету, комп'ютеру, ноутбуків), а також залучення ІТ спеціалістів до розробки нових програмних забезпечень з більш обширним функціоналом, або підготовку до вже створених систем (GIS, Analyst's Notebook, Palantir) аналітичних підрозділів. Другою, відсутність системи навчання, підготовки та перепідготовки працівників відповідних аналітичних підрозділів відповідно до світової моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою ІЛР.

Як предмет «основи криміналістичного аналізу» існує та використовується у більшості вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, але тільки у вигляді ознайомлення. Для підготовки фахівців

у цій сфері, та з настанням періоду обчислювальної техніки, необхідно ввести більшу базу інформаційних предметів для роботи з складними програмними забезпеченнями [1, с. 239].

Отже, діяльність працівників поліції тісно пов'язана із використання інтелектуального програмного забезпечення та системного підходу щодо збору відповідної інформації, аналітичного вивчення певних характеристик, тенденцій з метою встановлення взаємозв'язків між фактами, подіями, явищами, суб'єктами та об'єктами, оптимізації управління правоохоронними органами на державному, територіальному рівні та під час вирішення конкретних задач протидії, профілактики, попередження, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, виконання покарань, соціалізація засуджених.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Шинкаренко І.Р. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Проблеми запровадження кримінального аналізу в діяльність підрозділів кримінальної поліції. 2017.
2. Федчак І. А. Основи кримінального аналізу І. А. Федчак. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. С.290.
3. Законодавче забезпечення діяльності Бюро економічної безпеки України. НЮУ ім. Я. Мудрого, НАВС, АППУ, УСПП. 2021.
4. URL:https://appu.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/zbirnik-beb_verstka1-szhatyj-1.pdf. (Дата звернення: 20.08.2022).

Vinnychenko Sofia Dmitrivna

cadet of the 3rd year of the Educational and Scientific Institute of Law and training of specialists for units of the National Police
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

Scientific advisor:

Karpovskyi Serhii Viktorovich

a teacher of the department of operational - search activity

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

(Dnipro, Ukraine)

**CONDUCT BY POLICE OFFICERS OPERATIONAL,
TACTICAL AND STRATEGIC ANALYSIS**

***Abstract:** this work shows the role of operational, tactical and strategic analysis by police officers. Taking into account the provisions of the legislation of Ukraine, cases are given when the police can use operational, tactical and strategic analysis. Cooperation between the police and operational, tactical and strategic units was also analyzed.*

***Keywords:** operational-investigative activity, operational analysis, tactical analysis, strategic analysis.*

УДК 340

Гарбузова Євгенія Олександрівна

курсант 3го курсу Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ (Дніпро, Україна)

Науковий керівник:

Плахотний Артем Павлович

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ (Дніпро, Україна)

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

***Анотація:** в роботі розглянуто законодавче закріплення обмеження прав людини, їх причини та передмови.*

***Ключові слова:** обмеження прав, воєнний стан, права та свободи людини.*

У сьогоденні права та свободи людини і громадянина становляться більше значущими та важливими. У статті 3 Конституції України зазначено, що права і свободи людини та їх гарантії обумовлюють значення і напрямки країни. Держава несе відповідальність за свої дії перед народом, а встановлення та захист прав і свобод людини є основним її обов'язком. [1]

Гарантування прав і свобод людини має важливе значення в період дії специфічних правових режимів – у різних кризових ситуаціях, коли звичайне функціонування суспільства і держави стає неможливим з різних причин, у тому числі під час воєнного стану.

Обмеження прав людини – це зменшення змісту прав людини, а також факторів, що перешкоджають або не дають можливість особі реалізувати свої права [2, с. 5]. Обмеженнями прав і свобод людини і громадянина визнаються певні заборони, спрямовані на зміну поведінки особи шляхом обмеження суб'єктивних прав.

Однією з причин обмеження прав людини є проголошення воєнного стану в країні або на певній її території. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [3] воєнний стан — це особливий правовий режим, який запроваджується в Україні чи в певних її регіонах у разі збройного нападу чи загрози нападу тощо.

У ст. 64 Конституції України визначений перелік статей, які навіть при надзвичайних ситуаціях або умовах воєнного стану не можуть бути обмежені. Наприклад: рівність конституційних прав і свобод та рівність перед законом; право на громадянство та на зміну громадянства; право на життя; право на повагу до гідності; право на свободу та особисту недоторканність і так далі.

Під час дії воєнного стану право особи на свободу пересування, право вільного вибору місця проживання та право вільно залишати територію України може бути обмежене.

У ст. 19 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [3] законодавство затверджує таку гарантіє в умовах воєнного стану як заборону проведення страйків. Ця гарантія обмежує право, щоб захистити свої економічні та соціальні інтереси, що гарантуються ст. 44 Конституції України [1].

Щодо обмежень, які накладені на ЗМІ в умовах воєнного стану, то згідно з ст. 34 Конституції України свобода слова може бути обмежена з мотивів національної безпеки, територіальної цілісності чи громадського порядку.

Слід запам'ятати, що воєнний стан завжди пов'язаний та тягне за собою юридичні обмеження громадських прав і свобод, а також можливість тимчасового відступу від положень Конвенції з прав і основоположних свобод людини. Проте йдеться не про обмеження прав і свобод, а про перспективу

введення обмеження в разі потреби – вжиття невідкладних заходів для забезпечення національної безпеки. Ось чому введення воєнного стану не слід розглядати як автоматичне обмеження всіх прав і свобод людини, які можуть бути обмежені чинним українським законодавством.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141
2. Васечко Л. Обмеження прав людини в умовах глобалізації: проблеми теорії і практики / Л. Васечко // Юридична Україна. – 2013. – № 1. – С. 4-8.
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 06.04.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 28. – ст. 224

Garbuzova Evgeniya Oleksandrivna

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

Scientific advisor:

Plakhotny Artyom Pavlovich

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

RESTRICTIONS OF HUMAN RIGHTS UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

***Abstract:** the work examines the legislative consolidation of the restriction of human rights, their causes and prefaces.*

***Keywords:** restriction of rights, martial law, human rights and freedoms.*

УДК 340

Забєлін Вячеслав Володимирович

курсант 3-го курсу Навчально-наукового інституту з права та
підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

Науковий керівник:

Карповський Сергій Вікторович

викладач кафедри оперативно – розшукової діяльності
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

***Анотація:** у даній роботі наведені способи збирання оперативно-розшукової інформації. Розглянуто відмінності між опитуванням і допитом. Вказані норми проведення допитів з дотриманням вимог чинного законодавства.*

***Ключові слова:** оперативно-розшукова інформація, слідча дія, розвідувальне опитування.*

Оперативно-розшукова інформація - це інформація соціального характеру, що отримується загальними методами її збору, такими як спостереження, опитування, вивчення документів тощо. У практиці оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ найпоширенішим методом забезпечення діяльності являється розвідувальне опитування. Право на застосування оперативними працівниками даного методу передбачено Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», а саме ст. 8 п. 1. Шляхом опитування працівники оперативно-розшукового підрозділу отримують

інформацію (дані), котра є необхідною для запобігання та розкриття злочинів, розшуку злочинців, безвісти зниклих громадян, проведення оперативно-розшукових заходів. Оперативне опитування знаходить свій прояв у використанні під час перевірки заяв, фактів або повідомлень про вчинені злочини з метою отримання інформації про факти та осіб, які становлять оперативний інтерес. Отже, оперативне опитування - це спосіб збирання оперативно-розшукової інформації під час безпосереднього спілкування працівників поліції з громадянами, у тому числі збирання інформації про осіб, об'єкти та факти, що становлять оперативний інтерес, запобігання, розкриття злочинів та їх профілактика, та розшук злочинців, які переховуються, і безвісно зниклих громадян.[1]

В оперативно-розшуковій діяльності найбільш ефективними є відносини між її суб'єктами з іншими учасниками оперативно-розшукової діяльності. Взаємодія відбувається в різних типах розмов, як віч-на-віч, так і в групі. Однак, не кожна розмова містить оперативний інтерес та має дослідницький характер. Розвідувальне опитування, як метод ОРД, включає в себе цілеспрямовані дії котрі спрямовані на отримання інформації, яка буде цікавити оперативні підрозділи Національної поліції України. За рядом ознак форми і змісту розвідувальне опитування подібне до допиту, тобто процесуальної форми забезпечення доказів у кримінальній справі. Проте існує чимала відмінність між опитуванням і допитом.

По-перше, допит являється слідчою дією, а в оперативно-розшуковій діяльності методом отримання інформації є саме опитування.

По-друге, процес проведення допиту регулюється нормами кримінально-процесуального права (главу 14 КПК України), а проведення розвідувального опитування – ст. 8 ЗУ «Оперативно-розшуковою діяльністю», процесуальними нормами не регулюється. Статтею 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» узагальнено визначено право оперативних підрозділів опитувати осіб за їх згодою.

По-третє, закон допускає проведення допиту виключно після порушення кримінальної справи, а здійснення розвідувального опитування не залежить від цього.

По-четверте, під час допиту свідку повідомляється про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань і дачу неправдивих показань, однак нормами права не передбачено відповідальності для розвідувального опитування.

По-п'яте, відомості, отримані під час допиту, оформлюються протоколом, який є одним з джерел судових доказів, а результати опитування не оформляються протоколом і не є судовими доказами.

Розвідувальне опитування має також певну схожість з методами оперативно-розшукової діяльності, наприклад особистий пошук та оперативну установку. Оперативний працівник здійснює особистий пошук та проводить при цьому опитування різних осіб, з метою виявлення доказів, що будуть важливими для розкриття справ. Однак, при вирішенні конкретних завдань шляхом індивідуальних досліджень, отримана подібним чином інформація відіграє лише допоміжну роль. Розвідувальне опитування використовується задля отримання інформації, котра буде вирішувати не виключно часткові, але й загальні завдання з протидії злочинності. Під час оперативної установки працівник оперативного підрозділу також веде бесіду з оточуючими особами, котрі викликають в нього оперативний інтерес, з метою отримання необхідної інформації про визначену особу.

Варто вказати, що звичайні розмови є відкритими, а інформація, що збирається, стосується, переважно, способу життя, поведінки та стосунків певної людини, в той же час розвідувальні опитування проводяться приховано та таємно. Отримана інформація, в результаті розвідувального опитування, не тільки стосується способу життя, поведінки та зв'язках визначеної особи, а також перевіряється можлива участь такої особи в протиправній діяльності, у

спілкуванні з громадянами, котрим, можливо, відомо про факти, які викривають злочинців, тощо.

Розвідувальне опитування часто використовується в оперативно-розшуковій практиці як найбільш доступний та універсальний захід. Коло допитаних осіб залежить від конкретних оперативно-розшукових обставин. Основним критерієм реалізації даного заходу є можливість отримання інформації, яка сприяє попередженню та розкриттю злочинів, розшуку правопорушників та безвісти зниклих громадян. Наприклад, під час вчинення неочевидних правопорушень вдається знайти свідків при проведенні масового опитування громадян, котрі проживають і працюють у тому чи іншому районі. За допомогою розвідувальних опитувань виявляються приховані факти злочинів, ідентифікуються особи, причетні до злочинної діяльності, визначаються місця переховування розшукуваних злочинців тощо.

Вказана оперативно-розшукова дія повинна проводитися з дотриманням вимог чинного законодавства, зазначених умов, котрі не передбачають порушення прав і свобод громадян. Перш за все, важливо, аби особа добровільно надавала інформацію, про яку їй відомо. Навіть у випадку коли оперативний працівник захоче провести опитування, він не має права погрожувати, шантажувати чи вживати будь-яких інших протиправних дій щодо співбесідника.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

Zabelin Vyacheslav Volodymyrovych

cadet of the 3rd year of the Educational and
Scientific Institute of Law and
training of specialists for units of the National Police
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

Scientific advisor:

Karpovskyi Serhii Viktorovich

teacher of the department of operational - search activity
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

**THEORETICAL BASICS OF OPERATIVE
AND INVESTIGATIVE INFORMATION**

***Abstract:** in this work, the methods of collecting operational investigative information are given. The differences between a survey and an interrogation are considered. The norms for conducting interrogations in compliance with the requirements of current legislation are specified.*

***Keywords:** search information, investigative action, intelligence survey.*

УДК 340

Конденко Даліла Юріївна

курсант 3-го курсу Навчально-наукового інституту з права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

Науковий керівник:

Карповський Сергій Вікторович

викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

**ВИКОРИСТАННЯ ОПЕРАТИВНОГО АНАЛІЗУ
В РОЗКРИТТІ ЗЛОЧИНІВ ЗА «ГАРЯЧИМИ СЛІДАМИ»**

***Анотація:** у даній роботі наведено використання оперативного аналізу в розкритті злочинів за "гарячими слідами", органами національної поліції України. Також висвітлено проблеми, які перешкоджають ефективному здійсненню оперативного аналізу під час розслідування злочинів по «гарячих» слідах.*

***Ключові слова:** оперативно-кримінальний аналіз, принципи поліцейської діяльності, оперативні підрозділи.*

Для того, щоб зрозуміти важливість оперативного кримінального аналізу у розкритті злочинів по «гарячих» слідах, варто звернутися до самого визначення оперативного аналізу.

В наукових джерелах існує чимало визначень поняття кримінального аналізу. Так, Федчак А.І., оперативний (операційний) кримінальний аналіз розглядає як інформаційно-аналітичну діяльність за конкретними

кримінальними провадженнями стосовно інформації, що становить інтерес для кримінальної поліції або органів досудового розслідування поліції, осіб, об'єктів, організованих груп чи злочинних організацій, щодо ознак та інших відомостей, які їх характеризують і в подальшому сприятимуть розслідуванню правопорушень [1]

На сьогоднішній день оперативний аналіз, як вид кримінального аналізу став невід'ємним у розкритті злочинів по «гарячих слідах», а аналітиків «підключають» до розкриття злочину майже одразу, разом з оперативними працівниками та слідчими.

Ключовим фактором під час використання способів та методів оперативного кримінального аналізу у розкритті злочинів є чітка взаємодія між оперативником та аналітиком, адже виключно за такої умови можна досягнути ефективних результатів у максимально короткі строки.

Ефективне використання оперативного кримінального аналізу на початковому етапі обумовлює використання аналітиком в найкоротші терміни доступних баз задля встановлення особи злочинця, систематизації ідентифікуючих даних, пошуку прихованих закономірностей в діяльності злочинців, організованих злочинних груп та організацій, побудови системних та структурованих зв'язків в ситуації неочевидності [2].

Проте у своїх тезах, я хотіла би висвітлити ключові проблеми, які станом на сьогодні перешкоджають ефективному здійсненню оперативного аналізу під час розслідування злочинів по «гарячих» слідах:

1. Відсутність закріплення на законодавчому рівня правового статусу «кримінального аналітика». До сьогодні у відомчих нормативно-правових актах не сформовано чіткого підходу до процесуального статусу працівника, яка займається інформаційно-аналітичною діяльністю.

2. Використання можливостей підрозділів кримінального аналізу виключного як інформаційно-довідкового джерела (оперативні працівники, звертаючись до аналітиків в переважній більшості не використовують потенціал

кримінального аналітика, запитуючи лише витяги з реєстрів, фото, аналітичні досьє, тощо без інформування останніх про загальну оперативну картину). Таким чином, оперативні підрозділи лише фрагментарно залучають підрозділи кримінального аналізу до розслідування злочинів по гарячих слідах, забуваючи про можливість здійснення повноцінного інформаційно-аналітичного дослідження, що впливає в подальшому на ефективність, швидкість та повноту кримінального розслідування.

3. Не менш важливою причиною, можна вважати так званий «особистісний» підхід до використання можливостей кримінального аналізу, порушуючи тим самим такі принципи поліцейської діяльності, як: «безперервність» та «взаємодія». Досить часто інструменти кримінального аналізу, інформаційно-аналітичні бази та інші можливості, які з тих чи інших причин можуть бути доступними для одних органів та підрозділів Національної поліції, в той самий час не є доступними для інших підрозділів, що унеможлиблює належну оперативність та ефективність у вирішенні поставлених завдань під час кримінального переслідування загалом та оперативно-розшукової діяльності зокрема.

Зауважу, що ці та інші причини ускладнюють діяльність кримінальних аналітиків під час відпрацювання ними оперативних завдань.

Зважаючи на ведення активних воєнних дій на території України всі підрозділи та органи Національної поліції повинні проявити сьогодні як ніколи колегіальність, злагодженість, координацію та взаємодію у співпраці один одним.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Федчак А.І. Основи кримінального аналізу : навч. посіб. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 288 с.

2. Білоус Р., Василичук В., Таран О. Використання методів кримінального аналізу під час оперативного провадження та досудового розслідування. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2021. № 1 (118). С. 131–137.

Kondenko Dalila Yuryivna

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

Scientific advisor:

Karpovskyi Serhiy Viktorovich

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

**USE OF OPERATIONAL ANALYSIS
IN DISCLOSURE OF CRIMES ON «HOT PURSUIT»**

***Abstract:** this work shows the use of operational analysis in solving crimes on "hot pursuit" by the national police of Ukraine. The problems that prevent the effective implementation of operational analysis during the investigation of "hot" crimes are also highlighted.*

***Keywords:** operational-criminal analysis, principles of police activity, operational units.*

УДК 340

Павленко Єлизавета Павлівна

курсант 3-го курсу Навчально-наукового інституту з права та
підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

Науковий керівник:

Карповський Сергій Вікторович

викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

**ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО І ОПЕРАТИВНИХ
ПРАЦІВНИКІВ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ МАТЕРІАЛІВ
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

***Анотація:** у даній роботі наведено роль взаємодії слідчого та оперативного працівника під час реалізації матеріалів оперативно-розшукової діяльності. Враховуючи положення законодавства України у якому зазначено порядок взаємодії слідчого та оперативного працівника. Також проаналізовано співпрацю між слідчим та оперативним працівником, який здійснює оперативно-розшуковий супровід розслідування по кримінальному провадженню.*

***Ключі слова:** оперативно – розшукова діяльність, оперативний працівник, слідчий працівник, кримінальне провадження.*

Серед проблем, що виникають при взаємодії слідчого та оперативного працівника, на перший план висуваються питання взаємодії під час реалізації матеріалів оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД). Питання про

наділення слідчого правом ознайомлення з матеріалами, яких зафіксовано інформацію, отриману оперативно-розшуковим шляхом є дискусійним.

Єдиної думки щодо цієї проблеми в літературі немає. Пропозиції знайшли відображення в дискусії різні. Так, окремі автори в інтересах швидкого повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень вважають за необхідне наділити слідчого правом знайомитися з усіма матеріалами, отриманими під час здійснення ОРД, незалежно від джерел та способів їх отримання [1, с.33]. Протилежну точку зору висловлює Мальцев Є. Г., його позиція зводиться до того, що «ознайомлення слідчого з оперативною інформацією щодо осіб, які проходять по матеріалам кримінальної справи, може спричинити упереджене до них ставлення, важко очікувати при цьому, щоб слідчий зберіг достатню критичність і повну об'єктивність» [2, с.88].

Як вирішення цієї проблеми Д. І. Кленов пропонує ввести статтю такого змісту: «Слідчий має право на власні ініціативи ознайомитися з оперативно-розшуковими матеріалами. Оперативні співробітники зобов'язані надати слідчому для ознайомлення оперативні матеріали, пов'язані із забезпеченням оперативного супроводу розслідування кримінальної справи» [3, с.64].

Проте, слід визнати, що взаємодія слідчого та оперативного працівника - це взаємний процес, під час якого взаємодіючі сторони обмінюються отриманою ними інформацією на постійній основі.

Тому, по-перше, недоцільно реформувати законодавство щодо зобов'язання оперативному працівникові знайомити слідчого з документами оперативно-розшукового характеру; а по-друге, необхідно наділити та оперативного працівника правом ознайомлення з матеріалами кримінальної справи, в рамках розслідування щодо якої він здійснює оперативно-розшуковий супровід.

Звичайно, переважно безпосереднє ознайомлення слідчого з оперативними документами, що стосуються конкретної кримінальної справи, що у його провадженні. При передачі інформації іншим способом (у формі рапорту,

довідки чи усно) оперативний працівник, не будучи докладно ознайомлений з матеріалами справи, може упустити яку-небудь деталь, на його думку, не становить інтересу, але яка для слідчого може стати визначальною. Безпосереднє ознайомлення слідчого з оперативними документами дозволяє всебічно проаналізувати та критично їх оцінити. Що ж до упередження щодо конкретних осіб, воно може виникнути не тільки при ознайомленні з оперативно-розшуковими даними, а й у процесі процесуальної діяльності. Це залежить не стільки від джерела та характеру отриманих відомостей, скільки від уміння слідчого критично підходити до оцінки таких даних.

Своєчасне інформування має виходити і від слідчого, він повинен не тільки ефективно та правильно використовувати оперативну інформацію, а й повідомляти оперативного працівника про результати її реалізації, це дає можливість останньому визначити рівень ефективності застосованих засобів та методів, робить його подальшу роботу більш цілеспрямованою та цілеспрямованою.

Така ж думка і у науковця Чайки Л. Ю., яка зазначає: «слідчий повинен знати все, що відноситься до розслідування кримінальних правопорушень. Для нього немає, і не може бути секретів у відношенні до справи оперативно-розшукової інформації (зрозуміло, це не стосується джерел її одержання); і для оперативного працівника не має бути секретів у розслідуванні кримінальних правопорушень, за яким він здійснює оперативний супровід» [4, с.13].

На жаль, на практиці складається інший стан справ: недостатнє взаємоінформування слідчих та оперативних апаратів (а то й просто приховування інформації) про результати процесуальної та негласної діяльності. Слідчі наполягають на ознайомленні їх з матеріалами справ оперативного обліку, повідомленнями негласних джерел, оперативні працівники дорікають слідчим у відхиленні їх прохань щодо ознайомлення з певними матеріалами кримінальних проваджень. Основною причиною подібної поведінки слідчих та оперативних працівників можна назвати можливість запобігання витоку інформації у

провадженні, тобто, збереження слідчої таємниці та зашифрування джерел інформації. При цьому і слідчі, і оперативні працівники солідарні в тому, що на сьогоднішній день форми та канали взаємо-обміну інформацією далекі від досконалості.

Надмірна підозрілість і відповідно побоювання взаємо-обміну інформацією у справі призводить до ізолюваності взаємодіючих суб'єктів, що досить часто призводить до «втрати актуальності», втрати цінної інформації. Недостатня взаємоінформованість суттєвим чином впливає на можливість вироблення та визначення пріоритетних напрямів діяльності представників взаємодіючих структур Національної поліції.

Отже, слід зробити висновок, що слідчий у межах своєї компетенції за власною ініціативою (або ініціативою оперативного працівника) має право ознайомлюватися з оперативно-розшуковими матеріалами у частинах розслідування кримінальних проваджень. У свою чергу оперативний працівник, здійснює оперативно-розшуковий супровід розслідування по кримінальному провадженню, має право на власну ініціативу (або ініціативу слідчого) знайомитися з матеріалами провадження у частині, що його цікавить.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Албул С. В. Основи оперативно-розшукової діяльності : навч. посіб. С. В. Албул, С. В. Андрусенко, Р. В.
2. Мукоїда, Д. О., Одеса : ОДУВС, 2016. С. 270
3. Мальцев Є.Г. Про принципи та умови поєднання оперативно-розшукових заходів та слідчих дій. Питання кримінального права, процесу та криміналістики: 2013. № 187. С. 88-90.
4. Кленов Д.І. Процесуальний порядок використання результатів ОРД у доведенні на досудових стадіях провадження у кримінальних справах: автореф. дис. канд. Юрид. наук. 2005. С. 36

5. Чайка Л.Ю. Організація взаємодії органів попереднього слідства та дізнання з розслідування та розкриття злочинів: автореф. канд. Юрид. наук., 2002. С. 34

Pavlenko Yelyzaveta Pavlivna

cadet of the 3rd year of the Educational and Scientific Institute of Law and training of specialists for units of the National Police
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

Scientific advisor:

Karpovskiy Serhiy Viktorovich

a teacher of the department of operational - search activity
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

**THE ISSUE OF INTERACTION BETWEEN THE INVESTIGATOR AND
OPERATIVE EMPLOYEES DURING THE IMPLEMENTATION OF
MATERIALS FOR OPERATIVE AND SEARCH ACTIVITIES**

***Abstract:** this work shows the role of the interaction of the investigator and the operational worker during the implementation of the materials of the operational and investigative activities. Taking into account the provisions of the legalisation of Ukraine, which specifies the procedure for the interaction of the investigator and the operational worker, the cooperation between the investigator and the operative worker who provides operational and investigative support of the investigation in criminal proceedings was also analysed.*

***Keywords:** operatively - investigative activities, operational worker, investigator, criminal proceedings.*

УДК 34

Савенко Ганна Богданівна

курсантка ННППФПНП

Дніпропетровський університет внутрішніх справ

(Дніпро, Україна)

Богдан Аліна Євгенівна

курсантка ННППФПНП

Дніпропетровський університет внутрішніх справ

(Дніпро, Україна)

Науковий керівник:

Карповський Сергій Вікторович

викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності

Дніпропетровський університет внутрішніх справ

(Дніпро, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ОРД В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ МВС УКРАЇНИ

***Анотація:** у даній роботі проаналізовано особливості та проблемні питання вивчення ОРД в навчальних закладах МВС України.*

***Ключові слова:** особливості, недоліки, тенденції, кримінальна протиправність, заняття, курсанти, правоохоронці.*

Перш за все, варто наголосити на тому, що оперативно-розшукова діяльність займає особливе місце в ряді базових дисциплін підготовки майбутніх правоохоронців.

Оперативно-розшукова діяльність як дисципліна, котру вивчають у навчальних закладах МВС України, вимагає від кожного майбутнього правоохоронця високу моральну та особисту відповідальність, який здійснює оперативно-розшукову діяльність [1, с.8].

Навчальна дисципліна «Оперативно-розшукова діяльність» доволі цікава та водночас специфічна дисципліна, яка не викладається в так званих цивільних вузах. Ця дисципліна переважно вивчається здобувачами вищої освіти спеціальностей «Право» та «Правоохоронна діяльність» в навчальних закладах зі специфічним умовами навчання (як приклад, навчальні заклади МВС України).

Особливість вивчення даної дисципліни полягає в тому, що за для вивчення даного предмету курсанти подають документи на отримання доступу до секретної інформації (форма 2 яка надає доступ до таємної та цілком таємної інформації) [2, с.30].

Перевірка здійснюється Службою Безпеки України (далі СБУ) і дозвіл на отримання доступу вже надається ректором відповідного ЗВО МВС України.

Проте головною особливістю можна вважати створення різних варіантів проведення навчальних занять. Викладачі відповідної кафедри проводять пари не лише в звичному форматі, а й організовують заходи які допомагають відпрацювати отриманні на лекційних заняттях теоретичні знання та відточити навички оформлення всіх необхідних документів (довідок, рапортів, пояснювальних записок). Як приклад можна навести організацію квестів, які максимально наближаються до реальних умов роботи працівників оперативних підрозділів.

Також хочеться звернути уваги на деякі проблемні питання щодо викладання цієї навчальної дисципліни в навчальних закладах МВС України.

Так, останнім часом спостерігається тенденція до значного зменшення кількості наказів МВС України та спеціальної літератури, які надходять до навчальних закладів в тому числі в сфері здійснення оперативно-розшукової

діяльності. Це негативно впливає на підготовку фахівців, наслідки чого може відобразитися на їх практичній діяльності після закінчення навчання [3, с.88].

Також проблемним залишається зменшення кількості годин, відведених на вивчення дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність» у навчальних закладах системи МВС. Це викликає хвилювання, адже значна частина випускників таких закладів іде працювати саме оперативними працівниками, при цьому не одержавши в повному обсязі необхідні знання та навички.

З іншого боку, між працівниками практичних підрозділів і викладацьким складом спеціалізованих вищих навчальних закладів системи МВС України дуже рідко проводяться наради-семінари щодо покращення оперативно-розшукової роботи підрозділами ОВС у тому чи іншому напрямі.

З метою припинення таких негативних явищ, необхідно регулярно проводити спільні наради представників працівників практичних підрозділів та викладацького складу з метою виявлення реальних потреб оперативних працівників та орієнтування науково-педагогічного складу на розробку нових та вдосконалення існуючих методів боротьби із кримінальною протиправністю.

З-поміж іншого, також варто зазначити про те, що вивчення оперативно-розшукової діяльності в навчальних закладах МВС України повинно включати в себе психологічну підготовку до такого роду діяльності, оскільки після випуску з навчального закладу та під час практичної діяльності правоохоронці виявляються абсолютно не готові до постійного контролю та інтенсивної психологічної навантаженості.

Отже, Оперативно-розшукова діяльність як навчальна дисципліна присвячена вивченню засад здійснення оперативними підрозділами зазначеного виду державно-правової функції, а також теоретичних положень науки ОРД в умовах дії чинного оперативно-розшукового та кримінального процесуального законодавства України.

Хотілося би вірити, що з часом оперативно-розшукова діяльність в Україні вийде на новий якісний виток розвитку, що дозволить суттєво підвищити

ефективність боротьби із кримінальною протиправністю та забезпечення правопорядку в країні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бандурка О.М. Теорія і практика оперативно-розшукової діяльності: монографія. Харків. Золота миля. 2012. 620 с.
2. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник / О. О. Подобний. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 258 с.
3. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні : посіб. / В. В. Аброськін, С. В. Албул, С. О. Єгоров, та ін.; за заг. ред. В. В. Аброськіна. – Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2020. – 198 с.

Savenko Hanna Bohdanivna

cadet of

Dnipropetrovsk University of Internal Affairs

(Dnipro, Ukraine)

Bohdan Alina Yevgenivna

cadet of

Dnipropetrovsk University of Internal Affairs

(Dnipro, Ukraine)

Scientific advisor:

Karpovskiy Serhii Viktorovich

teacher of the department of operative and investigative activities

Dnipropetrovsk University of Internal Affairs

(Dnipro, Ukraine)

**FEATURES OF STUDYING OPERATIVE ACTIVITY
IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF MINISTRY
OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE**

***Abstract:** this paper analyzes the peculiarities and problematic issues of studying operative activity in educational institutions of Ministry of Internal Affairs of Ukraine.*

***Keywords:** features, shortcomings, trends, criminal wrongdoing, classes, cadets, law enforcement officers.*

УДК 343.1

Татавцев Денис Олександрович

курсант ННІП ПФПНП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

Карелін Єгор Дмитрович

курсант ННІП ПФПНП

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

Науковий керівник:

Карповський Сергій Вікторович

викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

**ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ
ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВИЯВЛЕННЯ
ВЧИНЕНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ
АБО ТАКОГО, ЩО ГОТУЄТЬСЯ**

***Анотація:** в роботі досліджено національне законодавство з оперативно-розшукової діяльності, розглянуто принципи та суб'єкти здійснення оперативно-розшукової діяльності. Проаналізовано процесуальний порядок проведення оперативно-розшукових заходів. Запропоновано шляхи вдосконалення законодавства з оперативно-розшукової діяльності.*

***Ключові слова:** оперативно-розшукова діяльність, оперативно-розшукові заходи, кримінальне правопорушення, виявлення кримінального правопорушення.*

У межах кримінальної процесуальної діяльності український законодавець вже давно передбачив проведення оперативно-розшукових заходів під час кримінального провадження. До деякого моменту досудове розслідування кримінальних правопорушень обумовлювало застосування низки організаційно-правових форм, що відносили до системи оперативно-розшукових заходів, які були уповноважені проводити оперативні підрозділи.

Відповідно до положень ст. 4 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативно-розшукова діяльність здійснюється на принципах законності, верховенства права, дотримання прав і свобод людини. Ст. 5 вищевказаного закону перелічує підрозділи, що уповноважені на здійснення оперативно-розшукової діяльності, такими є: Національна поліція, Державне бюро розслідувань, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки України, Державна прикордонна служба України, управління державної охорони, органи і установи виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, розвідувальний орган Міністерства оборони України, Національне антикорупційне бюро України, Бюро економічної безпеки України [1].

Рішення про проведення оперативно-розшукової діяльності є складовою здійснення наступального протистояння оперативних підрозділів кримінальним проявам, які виникають у державі. Оперативні підрозділи таким чином свідомо обирають доцільні у конкретній ситуації найефективніші оперативно-розшукові заходи, спрямовані на викриття кримінальних правопорушень. Такі рішення – це правозастосовні акти, які приймаються уповноваженими особами відповідно до положень законодавства у сфері оперативно-розшукової діяльності з дотриманням основоположних прав і свобод людини, з підстав і за умов, визначених законом [2].

Науковці у сфері застосування оперативно-розшукових заходів з метою викриття та розслідування кримінальних правопорушень об'єднують основні вимоги до процесуального порядку проведення таких заходів: рішення про

оперативно-розшукову діяльність мають відповідати цілям оперативно-розшукової діяльності, обґрунтовувати певні засоби їх досягнення; такі рішення – це правозастосовні акти; рішення про проведення оперативно-розшукових заходів приймаються уповноваженими посадовими особами оперативних підрозділів, передбачених законодавством України; такі рішення характеризуються державно-владним характером; ці рішення приймаються за наявності правових підстав [3].

Отже, слід визначити, що рішення про проведення оперативно-розшукових заходів – це державно-владний правозастосовний акт, який приймається за наявності правових підстав уповноваженими посадовими особами оперативних підрозділів, визначених законом, з метою досягнення мети і цілей оперативно-розшукової діяльності. Тож, необхідне вдосконалення національного законодавства щодо процесуального порядку проведення оперативно-розшукових заходів. Дану проблему можна вирішити шляхом проведення відповідних заходів для усунення на законодавчому рівні існуючої правової колізії, через яку неможливо чітко розмежувати права оперативних підрозділів під час проведення оперативно-розшукових заходів та слідчих (розшукових) дій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992. № 2135-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
2. Саковський А. А. Оперативно-розшукове документування як пошуково-пізнавальний процес і складник оперативно-розшукової діяльності. Підприємництво господарство і право. – 2020. – №. 7. – С. 371-377.

3. Бабічев Д. О. Правова природа рішень про проведення оперативно-розшукових заходів. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – 2010. – №. 1. – С. 265-271.

Tatavtsev Denis Oleksandrovykh

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

Karelin Yehor Dmytrovykh

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

Scientific advisor:

Karpovskyi Serhii Viktorovych

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

**IMPLEMENTATION OF OPERATIVE & SEARCH MEASURES
AS EFFECTIVE TOOL FOR DETECTING CRIMINAL
OFFENSE COMMITTED OR IN PREPARATION**

***Abstract:** the work examines the national legislation on operative investigative activity, considers the principles and subjects of operative investigative activity. The procedural procedure for carrying out operative and search measures has been analyzed. Ways to improve the legislation on operational and investigative activities are proposed.*

***Keywords:** investigative activity, investigative measures, criminal offense, detection of criminal offense.*

УДК 340

Щербина Дар'я Віталіївна

курсант 3-го курсу Навчально-наукового інституту з права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

Науковий керівник:

Карповський Сергій Вікторович

викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ СЛУЖБОВИХ СОБАК ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ

***Анотація:** у даній роботі наведено роль службових собак під час здійснення оперативно-розшукової діяльності. Враховуючи положення законодавства України наведено випадки, коли поліція може використати службових собак. Також проаналізовано співпрацю між поліцією та кінологічною службою на місці події.*

***Ключові слова:** оперативно-розшукова діяльність, оперативні підрозділи Національної поліції, службові собаки, оперативно-розшукові заходи.*

Людство вже здавна приручило собак й стало використовувати їх як робочу силу. Службові собаки успішно виконують свою роботу під час розшуку наркотичних засобів, вибухових пристроїв, безвісно зниклих осіб, дітей та злочинців. Оперативні підрозділи Національної поліції задля попередження виявлення та припинення кримінальних правопорушень у своїй використовують діяльності різноманітні засоби, особливе місце займають оперативно-розшукові

засоби (далі ОРЗ). До оперативно розшукових заходів окрім оперативної техніки та оперативно-розшукових обліків також входять службові собаки.

Службові собаки – це спеціально навчені собаки для виконання завдань, пов'язаних із правоохоронними органами або забезпечення фізичної безпеки людей, яка несе службу в поліції, у підрозділах ДСНС, також у державній кримінально – виконавчій службі, у залізничних охоронців або на митному контролі [1]. Кінологічні підрозділи існують при Національній поліції України, Національній Гвардії, Державній прикордонній службі, Державній службі України з надзвичайних ситуацій.

Для забезпечення публічної безпеки і порядку та протидії злочинності, а також з метою вирішення оперативно-службових завдань поліцією, в залежності від спеціальної підготовки розрізняють такі види службових собак:

1) розшукові – служать для розшуку і затримання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення по слідовому запаху, для проведення вибірки речі та людини;

2) патрульно-розшукові – використовуються під час патрулювання для пошуку по «гарячим слідам», затримання правопорушника, який намагається втекти;

3) спеціальні - використовуються для виявлення трупів, зброї, боєприпасів, вибухових речовин;

4) конвойні – застосовуються до осіб, які втекли з – під варти, або припинення такої втечі й затримання;

5) вартові – для охорони об'єктів , що охороняються поліцією охорони [2].

Важливо ще додати, що застосування службових собак як спец засобу здійснюється відповідно до підпункту 12 пункту 3 статті 45 ЗУ «Про Національну поліцію» під час: патрулювання, конвоювання, затримання або переслідування правопорушника.

Враховуючи положення законодавства України можна визначити, що службових собак використовують у таких випадках:

- 1) під час здійснення оперативно – розшукової діяльності, коли на місці подій потрібно застосувати даний ОРЗ;
- 2) під час забезпечення кримінального провадження у оперативно-розшуковій діяльності.

При здійсненні оперативно-розшукової діяльності (далі ОРД) із застосуванням службових собак, роботу з організацій проведення такого заходу здійснює начальник або заступник начальника структурного підрозділу, який наділений правом надавати дозвіл на здійснення ОРД [3]. Таким підрозділом в Національній поліції є кримінальна поліція; керівник підрозділу повинен організувати взаємодію підрозділів кримінальної поліції та кінологічної служби таким чином, щоб отримати максимальну кількість інформації, яку надасть кінолог після проведення заходу та витратити мінімальну кількість часу.

Наступним, важливим етапом є планування процесу застосування службових собак – мета полягає у визначенні основних завдань собак на період проведення ОРД, терміну виконання поставлених завдань та виконавців.

До прибуття кінолога зі службовою собакою на місце події не пускають сторонніх осіб. Кінолог разом із оперативними підрозділами за результатами отриманих даних, які вони встановили на місці події, визначають завдання для службових собак та користь від застосування даного заходу. Якщо на місці події виявлено сліди декількох злочинців – то службову собаку застосовують до кожного сліду окремо. Долаючи велику відстань, собака може втратити слід, тоді кінолог знову повертається на місце події та починає все заново. Щоб більше підсилити запах, тварині дають обнюхати речі або предмети, які були знайдені на місці події.

Після завершення роботи кінолог складає акт про застосування службової собаки. Один примірник долучається до матеріалів справи, також працівниками

оперативних підрозділів, які були на місці події складається рапорт або довідка про результати застосування службового собаки.

Необхідно зазначити, що під час застосування ОРЗ із використанням службових собак, потрібно дотримуватись визначених законодавством принципів: законність, цільовий напрямок використання службових собак – полягає у тому, що тварин дозволено застосовувати як ОРЗ лише у випадках передбаченими чинним законодавством; залучення громадськості – представники громадськості, після залучення в окремих ОРЗ можуть далі виступати у ролі свідків щодо конкретних обставин у справі.

Отже, можна впевнено говорити, що кінологічні центри є досить важливими структурним елементом у оперативно-розшуковій діяльності. Використання службових собак допомагає протидіяти злочинності та забезпечувати публічний порядок та безпеку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Службово - розшукові собаки. URL: https://www.wikiwand.com/uk/%D0%A1%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D0%BE-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D1%88%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96_%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D0%B8
2. Наказ МВС «Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України» від 01.11.2016 № 1145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1544-16#Text>
3. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

Shcherbina Daria Vitaliivna

cadet of the 3rd year of the Educational and Scientific Institute of Law and
training of specialists for units of the National Police
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

Scientific advisor:

Karpovskiy Serhiy Viktorovich

a teacher of the department of operational - search activity
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
(Dnipro, Ukraine)

**USE OF SERVICE DOGS DURING PERFORMANCE
OF OPERATIONAL - SEARCH ATTACKS**

***Abstract:** this paper describes the role of service dogs during operational search activities. Taking into account the provisions of the legislation of Ukraine, there are cases when the police can use service dogs. Cooperation between the police and the canine service at the scene was also analyzed.*

***Key words:** operatively - investigative activities, operative units of National Police, service dogs, investigative measures.*

ПЕДАГОГІКА ТА ОСВІТА (PEDAGOGY & EDUCATION)

УДК 371.1: 37.013

Базильчук Марія Георгіївна

магістрантка кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія

ім. Тараса Шевченка

(Кременець, Україна)

Науковий керівник:

Швець Оксана Вікторівна

кандидат педагогічних наук, доцентка,

доцентка кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія

ім. Тараса Шевченка

(Кременець, Україна)

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ З ОСОБЛИВИМИ ДІТЬМИ

***Анотація:** у роботі актуалізовано окремі аспекти проблеми формування професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до роботи з особливими дітьми. З'ясовано сутність понять «інклюзивна освіта», «інклюзивна дошкільна освіта», «готовність майбутніх вихователів до професійної діяльності в ЗДО в умовах інклюзивної освіти», «інклюзія», «стресостійкість». Наголошено, що під час професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО до роботи в умовах інклюзивної освіти важливо не тільки педагогічно, а й психологічно підготувати його до майбутньої професійної діяльності (сформувати емпатію та стресостійкість).*

***Ключові слова:** інклюзивна освіта, інклюзивна дошкільна освіта, готовність майбутніх вихователів до професійної діяльності в ЗДО в умовах інклюзивної освіти, інклюзія, інклюзивне освітнє середовище, емпатія, стресостійкість.*

Підготовка вихователів закладів дошкільної освіти (надалі – ЗДО) до роботи з особливими дітьми є актуальним завданням сьогодення та вимагає врахування сучасних тенденцій та змін, що охоплюють галузь інклюзивної освіти. У працях українських та зарубіжних вчених з'ясовано теоретичні, методичні та організаційно-педагогічні основи інклюзивної освіти (О. Акімова, С. Калаур, Т. Лорман, Д. Лупарт, Н. Софій); теоретичні проблеми інклюзивної освіти (Т. Бут, Ч. Веббер, Р. Джексон, В. Засенко, М. Малофєєв, Д. Мітчел, Д. Роза, Д. Харві, З. Шевців, Л. Шипіцина та ін.) [2-4].

Проблеми та питання формування професійної готовності вихователів ЗДО до роботи в умовах інклюзивної освіти знайшли відображення в напрацюваннях А. Аніщук, А. Колупасєвою, Ю. Бойчук, К. Волковою, О. Голюк, Л. Зданевич, І. Кузиною, Ю. Шумилівською та ін., а також досліджувалися зарубіжними вченими Т. Лорманом, Д. Депплер [1-5].

Сучасна підготовка майбутнього вихователя ЗДО до роботи з особливими дітьми має орієнтуватися на те, що наразі відбувається усвідомлення науковою, педагогічною, батьківською спільнотою, суспільством в цілому потреби у формуванні фахової компетентності педагогів загальної і спеціальної освіти у сфері інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами з огляду на постійне оновлення нормативно-правової бази стосовно організації інклюзивного простору, середовища в закладах освіти, специфіки роботи з дітьми, що мають різні освітні потреби тощо.

Інклюзивна освіта (за О. В. Мартинчук) – це:

1) соціокультурний феномен та процес, що трансформує культуру, політику і практику у всіх навчальних середовищах для врахування відмінних потреб учнів, зобов'язує усувати бар'єри, які перешкоджають такій можливості;

2) система різноманітних закладів освіти, які надають освітні послуги для дітей з особливими освітніми потребами;

3) соціальний інститут, що впливає на стан свідомості суспільства;

4) є цінністю: державною, суспільною, особистісною [3, с. 50].

Інклюзія – глибоке занурення дитини в адаптоване освітнє середовище і надання їй підтримуючих послуг [2, с. 46]. Так, Н. Суховієнко подає ґрунтовні визначення понять «інклюзивна дошкільна освіта» та «готовність майбутніх вихователів ЗДО до професійної діяльності в ЗДО в умовах інклюзивної освіти: термін «інклюзивна дошкільна освіта» визначено як систему послуг, що передбачає освіту дітей з особливими потребами в закладах дошкільної освіти в умовах інклюзивного освітнього середовища, а «готовність майбутніх вихователів до професійної діяльності в ЗДО в умовах інклюзивної освіти» як цілісне утворення, сформоване внаслідок професійної підготовки, яке полягає в компетентному виконанні майбутніми вихователями професійно спрямованих дій для забезпечення інклюзивної дошкільної освіти. [5, с. 9].

У Законі України «Про освіту» зазначається, що інклюзивне освітнє середовище – сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей. І. Калініченко звертає увагу на те, що інклюзивна освіта є не лише однією з фундаментальних засад розвитку освіти, але й філософією розуміння участі людини у житті суспільства [1, с. 75].

Майбутнього вихователя ЗДО важливо навчити здійснювати інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами. Воно ж передбачає «повне включення дітей з різними можливостями у всі аспекти життя ЗДО, в яких із задоволенням і радістю беруть участь також всі інші діти» [4, с. 36].

Під час професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО до роботи в умовах інклюзивної освіти важливо не тільки педагогічно, а й психологічно підготувати його до майбутньої професійної діяльності. Так, одним з основних психологічних процесів, що впливають на ефективність діяльності вихователя,

який займається включенням дитини з особливостями розвитку в процес загальної освіти, стає емоційне прийняття такої дитини. Воно ж може гальмувати так званий професійний «бар'єр» – вихователь психологічно не приймає дитину, в успішності навчання якої він не впевнений, бо не знає, як оцінювати її індивідуальні досягнення, яким способом перевіряти її знання тощо. Задля того, щоб означений процес емоційного прийняття майбутнім вихователем ЗДО дітей з обмеженими можливостями здоров'я був успішний, у здобувачів вищої освіти під час навчання у закладі вищої освіти необхідно формувати емпатію стосовно відношення до такої дитини. Лише здатність до співпереживання не тільки підвищить адекватність сприйняття вихователем ЗДО особливої дитини, але і зумовить встановлення ефективних, позитивних взаємин із іншими дітьми в групі. Прояв емпатії знаходить емоційний відгук у дитини, і між ним і вихователем встановлюються позитивні взаємини, які дають змогу краще працювати з дитиною, знайти до неї індивідуальний підхід без акценту на особливі потреби, щоб дитина не відчувала себе «не такою як всі», а була повноцінним членом дитячого колективу в ЗДО.

Іншим, не менш важливим моментом, є формування стресостійкості в майбутнього вихователя ЗДО під час його професійної підготовки. Чинником соціальної адаптації до стресових ситуацій є розвинена система саморегуляції особистості і соціально-психологічна толерантність (терпимість) особистості вихователя. Вихователів ЗДО в професійній діяльності часто доводиться проявляти толерантне ставлення до незвичайного зовнішнього вигляду вихованців, до їх неадекватної поведінки, нечіткої мови, тому без розвиненої стресостійкості вихователь уде мати чимало труднощів в емоційному плані, нездатним до організації власної професійної діяльності.

Погоджуємося із поглядами А. Хромової, яка акцентує увагу на тому, що стресостійкість характеризується ступенем розвиненості емоційної стійкості, емоційної зрілості особистості (рівня емоційного інтелекту), залежить від рівня сили волі, впливає на рівень самоконтролю і нормативності поведінки;

проявляється в емоційній стабільності настрою, особливості емоційного реагування на навколишнє середовище, здатності до контролю емоційних реакцій, оптимального рівня особистісної та реактивної тривожності, відсутністю (або незначущих кількістю) симптомів емоційного вигорання [2, с. 47]. З огляду на це, важливо аудиторні форми роботи у закладі вищої освіти базувати на тренігових та проектних технологіях, які дадуть змогу майбутнім вихователям ЗДО опанувати навички саморегуляції, контролю за своєю поведінкою та діями в різних педагогічних ситуаціях.

Таким чином, підготовка майбутнього вихователя ЗДО до роботи з дітьми в умовах інклюзивною освіти – процес багатоаспектний, тому потребує подальшого дослідження, зокрема педагогічних умов реалізації такої діяльності у закладі вищої освіти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Калініченко І. О. Моделювання процесу підготовки педагогічних працівників закладів освіти до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища. *Імідж сучасного педагога*, 2020. № 4(193) С. 74–81.
2. Коваль Л. В. Організація інклюзивного середовища у закладі освіти. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Інклюзивне навчання в Новій українській школі»*: у 2 ч. Київ: Інтерсервіс, 2018. С.46–49.
3. Мартинчук О. В. Концепція підготовки майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. URL: Microsoft Word – 1.doc (researchgate.net) (дата звернення: 17.01.2023)
4. Наумов А. А. Що таке інтегрована школа. *Інтеграція дітей з обмеженими можливостями в освітній процес*. Львів: Вчитель, 2011. 62 с.
5. Суховієнко Н. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти: автореф. дис. ...

канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. ХГПА.
Хмельницький: Вид. від. ХГПА, 2018. 20 с.

Bazylchuk Mariya Georgiivna

Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy
named after Taras Shevchenko
(Kremenets, Ukraine)

Scientific advisor:

Shvets Oksana Viktorivna

Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy
named after Taras Shevchenko
(Kremenets, Ukraine)

INCLUSIVE EDUCATION: CURRENT REALITIES OF TRAINING PRESCHOOL TEACHERS TO WORK WITH SPECIAL CHILDREN

***Abstract:** the paper updates certain aspects of the problem of the formation of professional training of future teachers of preschool education institutions to work with special children. The essence of the concepts «inclusive education», «inclusive preschool education», «readiness of future teachers for professional activity in the educational system in the conditions of inclusive education», «inclusion», «stress resistance» was clarified. It was emphasized that during the professional training of future teachers of special education to work in the conditions of inclusive education, it is important not only pedagogically, but also psychologically to prepare them for future professional activities (to form empathy and stress resistance).*

***Keywords:** inclusive education, inclusive preschool education, readiness of future educators for professional activities in special education in conditions of inclusive education, inclusion, inclusive educational environment, empathy, stress resistance.*

УДК 116.35.11

Вишневецька Любов Володимирівна

студентка кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти

Дрогобицький державний педагогічний університет

імені Івана Франка

(Дрогобич, Україна)

Науковий керівник:

Клим Мар'яна Ігорівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти

Дрогобицький державний педагогічний університет

імені Івана Франка

(Дрогобич, Україна)

РОБОТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ

***Анотація:** в роботі розкрито соціально-педагогічну діяльність з обдарованими дітьми. Зазначено, що така робота повинна передбачати використання форм і методів навчальної діяльності, які б спонукали учнів до активної самостійної діяльності та пошуково-дослідницької діяльності, стимулювали розвиток здібностей учнів. Серед них можна виділити методи творчого характеру – проблемні, пошукові, евристичні, дослідницькі, проектні – в поєднанні з методами фронтальної, індивідуальної та групової роботи.*

***Ключові слова:** соціальний педагог, обдаровані діти, соціально-педагогічна робота.*

***Постановка проблеми та її актуальність.** Сучасна освітня парадигма все більш помітно розгортається в контексті гуманізації освіти, надання її особистісно-спрямованої сутності соціально-педагогічній роботі, що полягає в забезпеченні безперервного та гармонійного розвитку особистості.*

За останні десятиріччя у нашому суспільстві посилилось зацікавлення до обдарованих дітей як до майбутньої інтелектуальної та творчої еліти, від якої залежить духовний і матеріальний поступ України. У психолого-педагогічній літературі є свідченням накопичення величезного емпіричного матеріалу з проблеми дитячої обдарованості, кількості, яка прагне перерости в якість [2].

Обдарованість – це індивідуальні психологічні ресурси особистості, які закладені природою. Обдарованість досить складна за своєю природою психологічна якість дитини. Вирішальним в обдарованості є мотивація. Це комплексне явище психіки людини, яке включає єдність інтелекту, творчості і мотивації. Інтелектуальні здібності перевищують середній і високий рівні, творчість проявляється у новому оригінальному підході до вирішення проблем і завдань. Що стосується мотивації, то це єдність емоційно-вольових якостей: інтерес до певної діяльності і наполегливість у досягненні мети.

Мета статті – охарактеризувати явище обдарованості дітей та визначити засади роботи соціального педагога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості феномену обдарованості молоді досліджено у працях Буряка С., Володарської М., Настенко А., Волощук М., Воякової Н.

Виклад основного матеріалу. Аналіз літератури дозволяє стверджувати, що більшість дослідників використовують комплексний підхід до ідентифікації обдарованості, який спирається на методики. Методиками оцінювання інтелектуальної сфери молоді можуть виступати: прямі спостереження; неформальні спостереження; індивідуальні бесіди, анкетування; тести з використанням опитування; стандартні тести інтелекту; соціометричні тести; записи життєвих випадків; журнали фіксації поведінки, висловлювань; записи конкретних прикладів; записи діяльності [1].

М. Волощук виділяє такі риси професіонала, який може працювати з обдарованою молоддю: високий рівень інтелектуального розвитку; чуйність; почуття власного достоїнства; здатність переносити великі моральні втрати;

гарна саморегуляція; уміння підтримати, захистити, надати допомогу; комунікативність; добрі організаторські здібності; уміння будувати педагогічну діяльність на основі результатів психодіагностики особистості дитини, з огляду на її індивідуальні й вікові особливості; уміння адаптувати свою діяльність до особистості кожної дитини; уміння розробляти й впроваджувати авторські програми; уміння створювати ситуацію успіху, умови для самореалізації особистості учня, стимулювати творчість дитини; уміння використовувати у своїй діяльності інноваційні методи та технології навчання й розвитку дітей [2,11].

Одна з провідних рис обдарованої молоді – це прагнення до лідерства, схильність керувати іншими. Головна причина цього полягає в інтелектуальній перевазі над іншими, гнучкості та швидкості мислення, що дає можливість краще за інших планувати та здійснювати діяльність. Особистісні властивості обдарованих учнів пов'язані із зануренням їх у філософські проблеми [3;5].

Вищезазначене дає можливість визначити наступні шляхи роботи навчального закладу у напрямі навчання і виховання обдарованих учнів: систематизація матеріалів періодичних видань із проблем дитячої обдарованості; проведення семінарів із метою систематичного підвищення майстерності вчителів, які працюють з обдарованою молоддю; створення авторських програм та методичних розробок, спрямованих на виявлення та розвиток обдарованих учнів; створення банку педагогічного досвіду роботи з обдарованими учнями;

Робота з оптимізації навчально-виховного процесу передбачає допомогу вчителів у:

- визначенні індивідуального підходу до навчання і виховання учнів;
- підготовці розвиваючих завдань для розвитку пам'яті, уваги, уяви, мислення;
- виборі методів і створенні методики навчання обдарованих учнів.

Важливою особливістю соціально-педагогічної роботи з обдарованою молоддю є її посередницький характер між учнями і різноманітними

соціальними інститутами і закладами. Одне із завдань соціально-психологічної служби загальноосвітнього закладу є виявити обдаровану дитину, створити банк даних про обдарованих учнів школи, допомагати учням розв'язувати проблеми, пов'язані з обдарованістю, співпрацювати з педагогічним колективом.

Висновки. Підсумовуючи сказане, можна зробити висновок, що робота соціального педагога з обдарованими учнями – це складний і не безперервний процес. Він вимагає особистісного зростання, хороших, постійно оновлюваних знань у галузі психології обдарованих і їх навчання, а також тісної співпраці з психологами, іншими вчителями, адміністрацією і обов'язково з батьками обдарованих учнів. Він вимагає постійного зростання майстерності, педагогічної гнучкості, вміння відмовитися від того, що ще сьогодні здавалося творчою знахідкою і сильною стороною.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Барко В. Тютюнников А. Як визначити творчі здібності дитини? К.: Джерело, 1998. 78 с.
2. Бугайова Н. Особливості міжособистісної взаємодії інтелектуально обдарованих дітей. *Теоретичні та прикладні проблеми психології. Збірник наукових праць.* № 1(24), 2010. С. 1 – 6.
3. Буряк С. Обдаровані діти. Здібності. Обдарованості. Таланти. К.:Бібліотека «Шкільний світ», 2009. 55 с.
4. Володарська М., Настенко А. Робота з обдарованими дітьми. Х.: Видавнича група «Основа», 2010. 190 с.
5. Волощук М. Методичні основи діагностики інтелектуальної обдарованості. Харків, 2009. 347 с.
6. Воякова Н. Навчання обдарованих учнів. К.: Педагогіка, 2001. 364 с.
7. Дубасенюк О., Антонова О. Технологічний підхід до організації роботи з педагогічно обдарованою молоддю (на прикладі Всеукраїнської студентської

олімпіади з педагогіки). *Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2004. № 14. С. 3 – 6.

8. Єфімова І. Педагогічна технологія «Створення ситуації успіху» та інтерактивні методи перевірки знань. *Українська мова та література в школі*. 2009. №20. 22 с.

Vyshnevetska Lyubov Volodymyrivna

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Ukraine)

Scientific advisor:

Klym Mariana Ihorivna

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Ukraine)

THE WORK OF A SOCIAL PEDAGOGUE WITH GIFTED CHILDREN

***Abstract:** the authors of this paper deal with the social and pedagogical activities with gifted children. It is revealed that such work should involve the use of forms and methods of educational activity that would encourage students to active independent activities and search and research activities, stimulate the development of students' abilities. Among them, we can distinguish methods of a creative nature – problem search, heuristic, research, project – in combination with methods of frontal, individual and group work.*

***Keywords:** social pedagogue, gifted children, socio-pedagogical work.*

УДК 378.22:373:3

Касянчук Євгенія Вікторівна

магістрантка кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія

ім. Тараса Шевченка

(Кременець, Україна)

Науковий керівник:

Швець Оксана Вікторівна

кандидатка педагогічних наук, доцентка,

доцентка кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія

ім. Тараса Шевченка

(Кременець, Україна)

**ПРОБЛЕМА ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ
ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Анотація: в роботі подано аналіз понять «потенціал» та «творчий потенціал майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти». Авторкою розглянуто шляхи розвитку творчого потенціалу особистості майбутнього вихователя ЗДО та актуалізовано потребу в розробці педагогічних умов означеного процесу.

Ключові слова: потенціал, творчий потенціал, вихователь закладу дошкільної освіти, творча особистість.

На сучасному етапі розвитку людства формування творчого потенціалу особистості визнано одним з найбільш важливих та пріоритетних напрямів розвитку соціуму, зумовлене потребою підвищення його загального рівня

культури та інтелекту. Особливого значення набуває ця проблема саме у закладах дошкільної освіти, бо у дітей формується уявлення про творчість у різних його аспектах саме на етапі дошкільного дитинства під керівництвом вихователя та під його впливом, особистим прикладом. Тому питання формування творчого потенціалу в майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти є актуальним.

Проблема формування творчого потенціалу особистості майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти в науково-методичній літературі не є новою, однак, потребує подальшого розробки з огляду на уже наявні дослідження. Так, теоретико-методологічні засади формування духовно-творчого потенціалу студентської молоді дослідив В. Вербець [1], розвиток творчого потенціалу педагога – Л. Гекало [2], формування творчості майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки – О. Дурманенко [3], готовність майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника: сутність та структуру – В. Желанова [4], педагогічну творчість вихователя дошкільного навчального закладу: основні напрями прояву – Ю. Косенко [5], важливість розвитку творчого потенціалу майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу в умовах модернізації вищої освіти – В. Любива [6], формування творчого потенціалу в майбутніх вихователів у процесі вивчення дисциплін художньо-естетичного циклу, впровадження технології формування творчого потенціалу в майбутніх вихователів в освітньому процесі ЗВО – О. Мкртічян [8], творчість вихователя сучасного дошкільного закладу як фактор оптимізації педагогічної діяльності – О. Міхеєва [7], О. Чубкова тощо.

Для майбутнього вихователя важливо розуміти, що таке потенціал і що він собою становить, щоб використовувати його в професійній діяльності. Отже, «потенціалом» є:

можливості, засоби, що можуть бути використані для досягнення мети;

сукупність усіх наявних засобів, можливостей, продуктивних сил окремої особистості, суспільства, держави, що можуть бути використані в певній галузі [7, с. 73].

Зауважимо, що феномен «творчого потенціалу» є динамічним, змінним, оскільки залежить від діяльності людини, реального стану соціального середовища (виробництва, політичних відносин, культури, духовності соціуму), в якому розгортається весь процес особистості. Однак, творчий потенціал залежить і від внутрішнього стану особистості майбутнього вихователя ЗДО: гарне самопочуття підіймає потенціал людини, а розгублений стан знижує його. Глобалізація, інформатизація, ринкові відносини, COVID-19, військовий стан впливають на формування «творчого потенціалу особистості», що адже саме від його дієвості залежить активність особистості та її роль у суспільстві.

Ресурсом творчої діяльності особистості, її творчих можливостей і здатностей до реалізації творчих дій, передумовою творчої діяльності є творчий потенціал людини. Науковці [1-8] розглядають творчий потенціал як «інтегральну властивість», що зберігає свою біологічну та духовно-психологічну здатність, здійснює перетворюючу діяльність, яка спрямована на спільну мету. Творчий потенціал як якісна характеристика особистості майбутнього вихователя ЗДО вимагає створення певного забезпечення для його формування. Виділяємо такі шляхи розвитку творчого потенціалу особистості майбутнього вихователя ЗДО:

- збагачення змісту освіти у закладах вищої освіти і наповнення його інформаційно-цифровим матеріалом про роль творчості та про сутність життя, про способи реалізації творчого потенціалу особистості;

- формування освітнього простору закладу вищої освіти, в якому актуалізується потреба в розвитку творчого потенціалу (під час аудиторних занять, під час проходження різних видів практики, залучення до неформальної освіти задля особистісного розвитку);

– створення в кожному закладі вищої освіти позитивної творчої атмосфери і сприятливого психологічного клімату для підвищення творчої активності, особистісного та професійного зростання, спеціального розвивального середовища в контексті наявного матеріально-технічного забезпечення для здобувачів освіти [8, с. 352; 6, с. 122].

Таким чином, щоб сформувати творчий потенціал майбутніх вихователів ЗДО, необхідно змінити парадигми освіти, пов'язані із накопиченням готових знань та створювати умови для самореалізації, саморозвитку творчого потенціалу кожної особистості в процесі професійної підготовки і подальшої педагогічної діяльності з орієнтацією на індивідуальні особливості кожного здобувача освіти та його особистісні цінності.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо в розробці педагогічних умов розвитку творчого потенціалу в майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вербець В. В. Теоретико-методологічні засади формування духовно-творчого потенціалу студентської молоді: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. Київ, 2005. 39 с.
2. Гекало Л. Розвиток творчого потенціалу педагога. Початкова освіта. 2014. № 10. С. 5–8.
3. Дурманенко О. Л. Формування творчості майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки. Академічні студії. Серія «педагогіка», 2022. № 2. С. 73–78.
4. Желанова В. В. Готовність майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника: сутність та структура. Науковий вісник ужгородського університету. серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2016. Вип. 1. С.123–125.
5. Косенко Ю. М. Педагогічна творчість вихователя дошкільного навчального закладу: основні напрями прояву. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип. 2. С. 244–251.
6. Любива В. В. Важливість розвитку творчого потенціалу майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу в умовах модернізації вищої освіти. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2015. № 2. С. 122–127.

7. Міхеєва О. І., Чубкова О. В. Творчість вихователя сучасного дошкільного закладу як фактор оптимізації педагогічної діяльності. Молодий вчений. 2019. № 10. С. 73–76.
8. Мкртічян О. А. Формування творчого потенціалу в майбутніх вихователів у процесі вивчення дисциплін художньо-естетичного. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобиц. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка / [ред.-упоряд.: М. Пантук, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич : Гельветика, 2022. Вип. 50. С. 352–357.

Kasyanchuk Yevheniia Viktorivna

Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy
named after Taras Shevchenko
(Kremenets, Ukraine)

Scientific advisor:

Shvets Oksana Viktorivna
Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy
named after Taras Shevchenko
(Kremenets, Ukraine)

**PROBLEM OF CREATIVE POTENTIAL
OF PERSONALITY OF FUTURE EDUCATOR
OF PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTION**

Abstract: the work presents an analysis of the concepts of «potential» and «creative potential of the future educator of a preschool education institution». The author considered the ways of developing the creative potential of the personality of the future teacher of special education and actualized the need for the development of pedagogical conditions for the specified process.

Keywords: potential, creative potential, preschool teacher, creative personality.

УДК 811.111

Теплицька Ірина Ігорівна

викладачка англійської мови

ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»

(Бережани, Україна)

МЕТОДИКА УДОСКОНАЛЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Анотація: у статті описані труднощі опанування англомовної фонетичної компетенції, досліджені способи розвитку та удосконалення навичок артикуляційного та інтонаційного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, наведені корисні ресурси для опанування цими навичками.

Ключові слова: фонетична компетенція, фонетична навичка, фонетична зарядка.

Сучасними дослідженнями доведено, що вимова – це базова характеристика мови, основа для розвитку, а також вдосконалення всіх видів мовленнєвої діяльності. Важливою сходинкою у виробленні мовленнєвих умінь, а також в практичному оволодінні вимовною нормою і механізмом вимови є навчання вимові, що є неможливим без розвитку навичок розуміння та сприймання іноземної мови. Здобувачі освіти не зможуть розібратися в граматиці і зрозуміти сучасне письмо, не знаючи фонетики.

Фонетична компетенція (ФК) - це здатність людини до коректного артикуляційного та інтонаційного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і фонетичної усвідомленості. Успішність формування ФК залежить від рівня сформованості фонетичних навичок, обсягу отриманих і засвоєних знань про фонетичну сторону мовлення і динамічної взаємодії цих складових на основі загальної мовної та фонетичної усвідомленості.

Фонетична навичка - це автоматизована репродуктивна або рецептивна дія, яка забезпечує коректне звукове і інтонаційне оформлення власного мовлення та адекватне сприймання звукового і інтонаційного оформлення мовлення інших [1, с. 51].

Існує декілька різних підходів до навчання вимови:

Аналітичний (або артикуляторний), який передбачає окреме формування слухових і вимовних навичок в процесі дедуктивного експліцитного навчання. Етапи роботи: ознайомлення здобувачів освіти з артикуляцією кожного звука і його характеристиками > робота над вимовою спочатку окремих звуків, звукосполучень, а потім слів, словосполучень і речень. Цей підхід суперечить принципам комунікативного навчання іноземної мови (сформовані навички є нестійкими, тому що умови їх формування не відповідають умовам їхнього функціонування у спілкуванні); вимагає проведення тривалого вступного фонетичного курсу, і не може, таким чином, застосовуватися в школі.

Імітативний (або акустичний) підхід базується не на усвідомленому засвоєнні особливостей артикуляції, а на сприйнятті мовлення і його імітації. Однак імітація не може служити надійним прийомом навчання через дію фільтру рідної мови, навіть у молодших школярів, які імітують краще дорослих. Тому дуже часто має місце помилкова імітація. Перевагою цього підходу є однак те, що фонетичні навички формуються не ізольовано, а в мовленнєвих зразках.

Аналітико-імітативний (або комбінований) підхід об'єднує переваги обох підходів і раціонально комбінує імітацію з аналізом, з доступними здобувачам освіти описом артикуляції й інтонування та поясненнями особливостей вимови і фонетичної підсистеми мовлення. Питома вага імітації (імпліцитного засвоєння) і аналізу (експліцитного засвоєння) варіюється і залежить від ступеня навчання: пояснювати і аналізувати необхідно в такій мірі, в якій це може бути корисним здобувачам освіти для розуміння особливостей фонетичного явища і полегшення його засвоєння [2, с. 62].

На сучасному етапі вивчення іноземної мови викладачі мають доступ до великої кількості матеріалу, розробленого власне для опанування англійської мови. Ці матеріали оновлюються майже кожного року, що дає змогу викладачеві постійно вдосконалювати усні та письмові вправи, що використовуються на занятті. Останнім часом особлива увага приділяється саме вдосконаленню навичок усного мовлення, невід'ємною частиною якого є вимова, на що спрямована низка вправ з використанням аудіо- та відеоматеріалу. Майже всі посібники мають у комплекті аудіо диски з комплексом вправ. Але викладач має змогу й самостійно обирати ті чи інші види аудіовправ, які б акцентували увагу на впровадженні набутих навичок мовлення у життя. Ми маємо на увазі використання автентичного матеріалу, як то фільмів або пісень, з якими студенти зіштовхуються майже кожного дня, але не завжди можуть сприймати текст через недостатній розвиток фонетичної компетенції [4, с. 101].

Однією з найбільш поширених проблем при вивченні англійської мови є нездатність сприймати англійську мову на слух. Щоб повноцінно спілкуватися іноземною мовою, важливо не тільки вміти говорити, але і вміти розуміти, що вам відповідають.

Як відомо, фонетичні навички є найбільш мінливими. Тому їх потрібно постійно підтримувати, розвивати, вдосконалювати і, якщо потрібно, відроджувати їх за допомогою різних фонетичних вправ. Таким чином, лише наявність міцних навичок вимови забезпечує нормальне функціонування всіх без винятку видів мовленнєвої діяльності.

Існує 3 основні причини, через які важко розуміти мову на слух:

Недостатній лексичний запас - звичайно, якщо ви не знаєте значення слова, то зрозуміти, що ви його не зможете. Чим ширший ваш словниковий запас, тим легше вам розуміти мову на слух.

Недостатнє знання граматики - зв'язати окремі слова в закінчене речення нам допомагає англійська граMATика. Тільки з її допомогою ми можемо зрозуміти сенс, який вкладає мовець.

Недостатні навички аудіювання. Аудіювання – це сприйняття і розуміння іноземної мови на слух. Проблема полягає в тому, що у вас немає навичок розпізнавання мовлення, і ви не можете сприймати її.

Фонетична зарядка – спеціальна тренувальна вправа з вимови, яка не дозволяє забути фонетичний матеріал, розрахована на 2-5 хвилин і запланована на будь-якому етапі заняття, де це методично доцільно. Фонетична зарядка незамінна для розвитку не тільки вимовних, але і лексичних навичок.

На ранньому етапі оволодіння іноземною мовою відбувається формування слухо-вимовної бази, і тому навчання вимови на початковому етапі є одним з головних завдань, оскільки набагато простіше сформувати основні механізми правильної вимови на початковому етапі вивчення іноземної мови, ніж виправлення фонетичних помилок у майбутньому.

Дальше наведені кілька дієвих способів для поліпшення навичок аудіювання:

- перегляд англомовних фільмів без перекладу і, бажано, без субтитрів;
- прослуховування англійських пісень (підспівувати виконавцю і виконувати улюблені пісні);
- освоєння сленгу (існує не тільки академічна англійська);
- відсутність перекладу на українську (припинити постійно переводити, тільки слухати і вчитися сприймати англійську мову) [3, с. 200].

Необхідно сумлінно виконувати завдання на аудіювання, що задаються викладачем. Запис потрібно слухати декілька разів, поки не зрозумієте контекст. Згодом навик буде розвиватися і буде потрібна менша кількість разів для прослуховування.

Займайтеся активним слуханням. Що це означає? Не просто слухайте, а виконуйте відповідні дії. Якщо заняття проходять за підручником з аудіозаписами, виконуйте зазначені завдання. Наприклад, відповідайте на запитання за змістом прослуханого діалогу.

Слухайте відео або подкаст і пробуйте записати зміст. Потім перевірте, чи правильно ви зрозуміли почуте. Прослухайте аудіозапис і выпишіть основні слова. Це можуть бути дієслова, прикметники або іменники. Потім послідовно прочитайте їх і спробуйте зрозуміти зміст почутого тексту. Перекажіть зміст для розвитку власної фонетичної компетенції.

По звуку уявляйте, що відбувається на екрані. Для цього увімкніть в оригіналі серіал, який вам подобається. Виберіть уривок із серії, яку ще не бачили, і прослухайте його, не дивлячись на екран. У цей момент уявляйте, що ж там відбувається. Потім подивіться той же уривок з картинкою і дізнайтеся, чи праві ви були.

Практикуйтеся в прогнозуванні за змістом. Увімкніть аудіо і почніть уважно його слухати. У якийсь момент натисніть на паузу і спробуйте дати прогноз, що ж станеться далі. Потім увімкніть і порівняйте ваші припущення з реальним змістом запису.

Не обмежуйте себе при прослуховуванні. Пасивне аудіювання – це добре, але для розвитку і вдосконалення навичок бажано займатися: відповідати на питання, передбачати зміст, відновлювати послідовність подій та ін.

Також важливо працювати над вимовою. Це покращує аудіювання. Для цього намагайтеся повторювати текст з аудіо максимально наближено до його оригінального звучання.

Найпопулярнішими ресурсами для розвитку фонетичної компетенції є British Council, ELLO, BBC Learning English та English Central. Перераховані сайти містять розділ Pronunciation або Listening, де здобувачі освіти можуть не тільки прослухати автентичні зразки мовлення, але й відпрацювати власну вимову. Варто згадати про онлайн платформи (Coursera), що пропонують фонетичні корекційні курси. Фільми потрібно обирати під ваш рівень знань. Для рівня Pre-Intermediate підійдуть легкі комедії та мультиплікаційні фільми, для Intermediate – складніші фільми, а для Advanced – різні програми і новини. Дивитися слід без субтитрів. Для початкових рівнів допускається перегляд з

англійськими субтитрами, але тільки якщо у фільмі присутня незнайома складна лексика.

Тому, при навчанні здобувачів освіти необхідно враховувати наведені труднощі та обирати відповідний фонетичний матеріал з метою розвитку та удосконалення фонетичної компетенції. Навчати фонетиці англійської мови необхідно з опорою на автентичні зразки вимови (аудіо та відео матеріал). Слід враховувати також те, що робота над правильною вимовою не може обмежуватися лише виправленням помилок і поясненням нового матеріалу, необхідно постійно виконувати спеціальні вправи, так звані «фонетичні зарядки», щоб досягти повної автоматизації вимовних навичок у здобувачів освіти. У процесі навчання звичайно використовують два основних способи: спосіб безпосередньої імітації та спосіб свідомого засвоєння. Крім того, існує безліч сайтів в мережі інтернет для розвитку фонетичних умінь та навичок здобувачів освіти, які можна використовувати як на аудиторних заняттях так і в процесі самостійної роботи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Єременко Т.Є. Фонологічна компетенція викладача іноземної мови: сутність і структура//Мовна освіта: шлях до євроінтеграції: міжнародний форум, 2005. С. 51–52.
2. Заєць О. С. Методи формування фонетичної компетенції при навчанні другої іноземної мови (іспанської)//Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід, 2009. Вип. 15. С. 62–68.
3. Іванцова О.П. Особливості застосування відеоматеріалів при викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах/О.П. Іванцова, Т.Ю. Малярчук//Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. – Філологічні науки. – 2014. – Книга 3. – С.200-202.

4. Кравченко Т.М. Використання автентичних матеріалів у процесі формування іншомовної компетенції/Т.М. Кравченко, А.М. Габовда//Науковий вісник Ужгородського університету : Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – Ужгород : Говерла, 2012. – Вип. 25. – С.101-103.
5. Федоренко Ю. П. Використання не дубльованих відео матеріалів як засіб розвитку міжкультурної комунікації майбутнього вчителя [Електронний ресурс]/Ю.П. Федоренко//Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти : Збірник наукових праць. – Випуск 6 (11). – К.: НПУ, 2008. – С.57-60.
Режим доступу: <http://www.enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/5595/1/Fedorenko.pdf>

Тeplytska Iryna Ihorivna

English teacher

Berezhnа Vocational College NUBiP of Ukraine

(Berezhnаy, Ukraine)

METHOD OF IMPROVEMENT

ENGLISH PHONETIC COMPETENCE

***Abstract:** the article describes the difficulties of mastering English-language phonetic competence, explores ways of developing and improving the skills of articulation and intonation design of one's utterances and understanding the speech of others, and provides useful resources for mastering these skills.*

***Keywords:** phonetic competence, phonetic skill, phonetic charging.*

ПСИХОЛОГІЯ (PSYCHOLOGY)

УДК 37.06:364.63-055.2

Багрій Ірина Романівна

студентка кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
(Дрогобич, Україна)

Науковий керівник:

Гринців Мар'яна Василівна

кандидат психологічних наук,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
(Дрогобич, Україна)

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ НАСИЛЬСТВА НАД ЖІНКОЮ В СІМ'Ї

***Анотація:** в роботі зазначається теоретична значимість проблеми, її недостатня вивченість у педагогічній науці. Представлено дослідження причин та наслідків виникнення насильства в сім'ї. Виявлено варіації насильства у сім'ї, описані їх характеристики, звернено увагу на способи запобігання сімейній жорстокості проти жінок.*

***Ключові слова:** насильство в сім'ї, види насильства, наслідки насильства, жорстоке поводження.*

На сьогоднішній день насильство над жінками у сім'ї зустрічається абсолютно в різних народах та культурах, цей факт свідчить про те, що жіноче насильство є найгострішою проблемою у всьому світі.

Організація Об'єднаних Націй визначає насильство щодо жінок як акт насильства, скоєний на підставі статевої ознаки, який завдає або може заподіяти фізичний, статевий або психологічні збитки або страждання жінкам, а також

загрози вчинення таких актів, примус або довільне позбавлення волі, яке має місце у сім'ї, в особистому житті.

Насильство над жінками поділяється на такі види:

1. Фізичне насильство.

Характеризується побоями в стані алкогольного сп'яніння або тверезому вигляді.

Наслідки фізичного насильства: депресія, посттравматичне стресовий розлад, суїцидальні тенденції.

2. Сексуальне насильство.

Сексуальне насильство – це примус до сексуальних стосунків проти бажання.

Наслідки сексуального насильства: сексуальна дисфункція, зловживання психоактивними речовинами.

3. Психологічне насильство (емоційне).

Виявляється у критиці; образі; погрозах; в обмеженні у спілкуванні; в зневажливому ставленні; у ревнощах.

Наслідки психологічного насильства: з'являється почуття страху, тривоги, падає самооцінка людини.

Способи запобігання сімейній жорстокості проти жінок.

1. Встановлення зв'язків із жіночими та правозахисними організаціями.
2. Розробка освітніх програм для жінок.
3. Мультидисциплінарні дослідження проблеми насильства проти жінок.
4. Значні зміни у законодавстві [2].

Причини насильства - це обставини, що зумовлюють прояви насильства і які можуть бути розглянуті у різних аспектах. Це історичний ракурс, і культурні традиції, і методи сімейного та шкільного виховання; це ті об'єктивні умови сучасного соціального життя; це історичні та соціокультурні передумови, що діють на мікро- та макро рівнях; особливості соціалізації дівчаток та особливості їх спілкування з батьками та однолітками; сформована система державного

забезпечення профілактики насильства, боротьби з насильством щодо жінок (правовими, економічними, психологічними, медичними та ін. засобами).

Наслідки насильства також можна вивчати на різних рівнях та в різних сферах з єдиним застереженням про те, що вони абсолютно очевидно виявляються одночасно й у масштабах всього суспільства загалом, і лише на рівні локальних одиниць - сім'ї, особистості. Втрата статусу, психологічний дискомфорт, агресія, насильство - зовнішній бік прояву досліджуваної проблеми. Вона найбільш очевидна і будь-який з нас найчастіше описує сучасність через ці характеристики. Але за цим стоїть реакція на насильство - емоційне, моральне, правове тощо, осмислення цього феномену, його оцінка, опис у системі цінностей, глибоке розуміння.

Суб'єктами насильства щодо жінки є різні особи. Ними можуть бути рідні та близькі люди, друзі, подруги, колеги, сусіди, кохана людина, представники адміністрації та начальники на роботі, представники органів влади та правопорядку, випадкові люди. Однак чоловік (у будь-якій соціальній ролі) є суб'єктом насильства щодо жінки набагато частіше, ніж інша жінка. І безумовно майже завжди, коли йдеться про фізичне та сексуальне насильство.

Реакцією на насильство є почуття та поведінка у відповідь жінки після пережитого насильства: образа, переляк, страх, байдужість, спустошеність, бажання помститися, відчуття втрати власної гідності, протест, грубість, прагнення пом'якшити ситуацію, спокій, і навіть інші види реакцій.

Наслідки насильства стосуються насамперед емоційного стану після пережитого, глибини переживань. Це може бути спокійний стан, коли не надається значення цьому факту; це можуть бути неприємні переживання; але найчастіше це хворобливі переживання, що спричиняють глибоку душевну травму.

Наслідками насильства є зміна ставлення до людей після нього: втрата довіри, страх, ненависть, більш вимогливе чи більше дбайливе ставлення до людей.

Причини насильства найчастіше існують на мікрорівні. Це методи сімейного виховання (застосування у дитячі роки фізичного покарання, а також психологічного насильства у формі образ, лайки, приниження гідності, втручання в особисте життя та ін.) та стан загального мікроклімату батьківської сім'ї – ступінь її згуртованості, характер відносин з батьком та матір'ю, принцип організації сімейної життя [1].

Для переосмислення свого статусу в сім'ї та суспільстві, для створення нового образу власного «Я» жінки повинні мати якнайбільше інформації як про самих себе, свою історію, так і про свої можливості, права, тощо.

Насильство над жінками в сім'ї є будь-яким скоєний виходячи з статевої ознаки акт насильства. Виділяють кілька причин жорстокого поводження над жінкою в сім'ї, які групуються наступним чином:

- насильство, яке має соціокультурну природу, тобто є невід'ємною частиною стереотипних уявлень про сутність сімейних взаємин, що підкріплюється зовнішніми враженнями і представляється таким способом єдиною сімейною моделлю;

- жорстоке поводження може бути результатом особистого життєвого досвіду гвалтівника чи його жертви;

- насильство може бути пов'язане з «травмою дитинства», з пережитим у ранньому віці руйнівним досвідом;

- насильство - це соціальна та психологічна декомпенсація внаслідок зовнішніх впливів, що перевищують межі особистісної стійкості гвалтівників;

- насильство пов'язане з особистісними особливостями гвалтівника та жертви;

- насильство закладено у загальному соціальному контексті.

Побиття дружин - це відображення широкого спектра факторів економічної та сексуальної нерівності суспільства. Незалежно від причин, що викликають жорстоке поводження над жінкою в сім'ї, суб'єктивна прийнятність

насильства та готовність до насильницьких дій є результатом спотворень процесу соціалізації.

Жінка, яка зазнала будь-якого виду насильства, здебільшого випадків реагує на ситуацію так:

- жінка пригнічена, вона соромиться, що з нею сталося;
- жінка повністю бере на себе провину за те, що з нею сталося, або вважає, що не зуміла чи не знала, як зупинити насильство;
- жінка вважає себе відповідальною за поведінку чоловіка.

Жінки, які зазнавали насильства, особливо в сім'ї, часто виявляються відстороненими від соціального життя. Однак, багато жінок, які опинилися в такій важкій життєвій ситуації, не знають свої законні права і, відповідно, що неспроможні боротися проти насильства. У зв'язку з цим, можна констатувати, що насильство над жінкою в сім'ї у сучасному суспільстві залишається «закритою проблемою» [3].

Тому необхідні дослідження, щоб крок за кроком просуватися в пізнанні буденної дійсності, у вивченні умов, причин та факторів, що зумовлюють підпорядковане становище жінок у соціумі, його наслідків у відшуканні механізмів, які дозволять жінкам усвідомити власні інтереси, а також допоможуть їм стати більш вільними і тим самим розширять можливості самореалізації, а світ довкола нас зроблять більш гуманним та гармонійним.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству : монографія. А.О. Галай, В.О. Галай, Л.О. Головка, В.В. Муранова та ін.; за заг. ред. А.О. Галай. – К. :КНТ,2014. – 160с.
2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція). Довідник для членів парламенту. Київ, К. І.С., 2014 р.

3. Волощук А.М., Ярмакі Х.П., Ковальова О.В. Діяльність служби дільничних інспекторів міліції щодо попередження насильства в сім'ї. Монографія, Одеса: ОДУВС, 2013. – 217 с.
4. Заброда Д.Г., Мусієнко О.М., Ковальова О.В. Правові та організаційні засади діяльності міліції щодо попередження насильства у сім'ї: навч.-практ. посібник. – Дніпропетровськ: ДДУВС, 2011. – 128 с.

Bagrii Iryna Romanivna

student of the Department of Social Pedagogy and Correctional Education
Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobytsk
(Drohobych, Ukraine)

Scientific advisor:

Hryntsiv Maryana Vasylivna
Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobytsk
(Drohobych, Ukraine)

**CAUSES AND CONSEQUENCES OF VIOLENCE
AGAINST WOMEN IN THE FAMILY**

***Abstract:** the paper notes the theoretical significance of the problem, its insufficient study in pedagogical science. A study of the causes and consequences of violence in the family is presented. Variations of violence in the family are identified, their characteristics are described, attention is drawn to ways of preventing family violence against women.*

***Keywords:** violence in the family, types of violence, consequences of violence, cruel treatment.*

УДК 159.942

Лип'юк Анна Миколаївна

курсантка 103 навчальної групи навчально-наукового інституту № 3
Національна академія внутрішніх справ
(Київ, Україна)

Науковий керівник:

Захаренко Людмила Миколаївна

кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем
психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень
Національна академія внутрішніх справ
(Київ, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2121-0862>

НАСТРІЙ КУРСАНТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

***Анотація:** представлено результати дослідження настрою курсантів-першокурсників закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання під час офлайн-навчання у період дії воєнного стану в Україні. Констатовано відсутність у респондентів негативного фону настрою.*

***Ключові слова:** настрої, курсанти, воєнний стан.*

З початком повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України, українці живуть в умовах воєнного стану, що значно впливає на їх емоційний стан.

Настрій – це один із емоційних станів людини (поряд із стресом, афектом, фрустрацією, пристрастю). Настрій, власне, є емоційний тонус людини. На відміну від інших емоційних компонентів настроїв має нижчий емоційний фон,

ніж почуття або емоції; однак більш тривалий за часом, порівняно з емоцією; багатоплановий; має погано визначену причину своїх змін та ефект зараження.

На думку вчених, настрої – це «загальний емоційний стан, який своєрідно забарвлює на певний час діяльність людини, характеризує її життєвий тонус» [2, с. 122]; «відносно тривалий стійкий психічний стан помірної або слабкої інтенсивності, що виявляється як позитивний або негативний емоційний фон життя» [1, с. 128-129]. Розрізняють настрої позитивний (виявляється у бадьорості) і негативний (пригнічує, викликає пасивність) [2], тимчасовий і стійкий [1].

Настрої впливає на ставлення людини до всього, що її оточує: може надихати, а може негативно впливати на продуктивність діяльності. Разом з тим, настрої людини може багато що сказати оточуючим про її потреби; обумовлює прийняття людиною конкретної поведінкової моделі; призводить до саморегуляції з метою пристосовування під зовнішні чинники.

З метою вивчення особливостей настрою курсантів-першокурсників, які навчаються офлайн у закладі вищої освіти із специфічними умовами навчання, була проведена проєктивна методика. Респондентами стали 30 курсантів (порівно осіб чоловічої та жіночої статі), які навчаються на 1 курсі Національної академії внутрішніх справ (м. Київ), віком від 17 до 20 років.

Дослідження проводилось у жовтні-листопаді 2022 року, коли місто Київ зазнало чи не найбільших бомбардувань, а оголошення про повітряну тривогу звучали по декілька годин, змушуючи киян та гостей столиці перебувати в укриттях.

У дослідженні використовувалась проєктивна психодіагностична методика Крістофера Маркерта (Christopher Markert), яка складається із восьми абстрактних фігурок, кожна з яких символізує певний стан людини [3].

Відповідно до завдань дослідження респондентам потрібно було обрати «найприємнішу фігурку» та «найнеприємнішу фігурку». Вибір «найприємнішої фігурки» вказує на той стан людини, який є неї найбільш бажаним, а вибір

«найнеприємнішої фігурки» вказує на найбільш небажаний стан в даний момент. Отримані дані були узагальнені та проаналізовані (табл. 1).

Таблиця 1. Частота вибору респондентами фігурок, що подобаються і не подобаються (кількість виборів)

	Номери фігур							
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5	№ 6	№ 7	№ 8
Подобаються	2	15	1	7	2	-	2	1
Не подобаються	5	3	-	8	1	3	7	3
	7	18	1	15	3	3	9	4

Із представленої таблиці видно, що до фігурок, які найбільше подобаються, респонденти віднесли всі фігурки, крім фігурки під № 6. Респонденти жодного разу не обрали фігурку під № 3 як таку, що не подобається, хоча решту фігурок обирали від одного до семи разів. Загалом респонденти обирали всі фігурки (подобаються / не подобаються) від одного до вісімнадцяти разів.

Згідно з ключем до тесту за номерами обраних фігурок було визначено номер характеристики настрою (на перетині горизонталі та вертикалі у таблиці-ключі тесту). По отриманому таким чином вектору було визначено той динамічний стан, в якому знаходився кожен респондент у момент опитування (табл. 2).

Таблиця 2. Частота номерів-характеристик настрою респондентів (кількість осіб)

Номер характеристики	20	28	48	1	53	5	0	3	7	15	21	26	35	36	41	43	52
Частота	5	4	3	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Із даних таблиці видно, що настрої респондентів описується 17 числами. Найчастіше вживаються числа 20, 28, 48 (від 3 до 5 разів). Решта чотирнадцять чисел зустрічаються по одному разу.

Тобто, на момент опитування курсантам характерні:

- енергійність діяльності, але недостатня зібраність у п'яти курсантів;
- бажання якихось змін, однак поверховість власних ідей щодо цього стримують чотирьох курсантів;
- реалістичний погляд на світ притаманний трьом курсантам;
- квапливість та нетерплячість проявляють двоє курсантів;
- поміркованість, незалежність, а іноді відчуття безпорадності, притаманні двом курсантам;
- відчуття надмірної відповідальності, а тому бажання хоч на якийсь час звільнитися від справ і зобов'язань переживають двоє курсантів;
- поспішність та стурбованість через відсутність відчуття спокою переживається одним курсантом;
- прагнення бути зібраним і рішучим через відсутність спокою наявне у одного курсанта;
- прагнення невимушеності через необхідність «підігравати» у спілкуванні з людьми характерне для одного курсанта;
- практичність, акуратність, чесність, але недостатня гнучкість у поведінці одного курсанта;
- бажання одного курсанта яскравіше висловлювати свою особистість, що стримується дотриманням ним формальних правил поведінки;
- переживання відчуття стабільності одним курсантом;
- любов до прекрасного та зверхність до тих, хто не здатний на це, відчуває один курсант;
- філософський і гумористичний погляди на життя та відчуття смутку через це наявні у одного курсанта;

– розуміння, терплячість, відсутність категоричності наявні у одного курсанта;

– прояви лінощів у поведінці одного курсанта.

Висновки:

1. Настрій курсантів-першокурсників не характеризується загальним негативним емоційним фоном.

2. Поведінці курсантів першого курсу притаманні активність та дієвість, прагнення змінювати, насамперед, себе.

Перспективами подальших досліджень є вивчення особливостей емоційних станів курсантів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Буняк Н. А. Загальна психологія : лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
2. Колобич О. П. Загальна психологія : навч.-метод. посібник. Львів, 2018. 172 с.
3. Christopher Markert. This person is you. Boston : Brander Press Publishers, 1967. URL : https://books.google.com.ua/books?id=lkO-tm_eeB0C&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false

Lypiuk Anna Mykolayivna

cadet

National Academy of Internal Affairs

(Kyiv, Ukraine)

Scientific advisor:

Zakharenko Lyudmila Mykolaivna

candidate of psychological sciences,

senior researcher of the scientific laboratory

on problems of psychological support and psychophysiological research

National Academy of Internal Affairs

(Kyiv, Ukraine)

THE MOOD OF CADETS UNDER CONDITIONS OF MARTIAL STATE

***Abstract:** the results of a study of the mood of first-year cadets of a higher education institution with specific learning conditions during offline learning during the period of martial law in Ukraine are presented. It was established that the respondents did not have a negative mood background.*

***Keywords:** mood, cadets, martial law.*

УДК 159.942

Михайлюк Іванна Олександрівна

курсантка 103 навчальної групи навчально-наукового інституту № 3

Національна академія внутрішніх справ

(Київ, Україна)

Науковий керівник:

Захаренко Людмила Миколаївна

кандидат психологічних наук,

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем

психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень

Національна академія внутрішніх справ

(Київ, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2121-0862>

РОЗУМІННЯ ЕМОЦІЙ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

***Анотація:** у статті представлено результати проведеного анонімного опитування студентів цивільного вишу та курсантів закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання щодо розуміння ними емоцій. Встановлено, що здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання потребують розвитку вмінь щодо розуміння та правильної інтерпретації власних емоцій та емоцій інших людей.*

***Ключові слова:** емоції, курсанти, студенти, здобувачі вищої освіти.*

Емоційний інтелект людини складають розуміння емоцій (своїх та чужих) та управління емоціями (своїми та чужими). Особливо це важливо для людей, які працюють за професією, що описується типом «людина – людина».

У фаховій літературі зазначається, що розуміння власних емоцій (самосвідомість) нерозривно пов'язане з їх керуванням (самоконтролем

емоційних проявів), а здатність «зчитувати» емоції інших людей сприяє управлінню взаємовідносинами та налагодженню ефективної взаємодії [1]. Поліцейським потрібно ефективно будувати спілкування з особами, що знаходяться в особливих психічних станах (фрустрація, стрес, афект, хворобливий стан психіки та психічно хворі, агресивний стан; суїцидальна поведінка; алкогольне або наркотичне сп'яніння), а також з різними категоріями осіб (діти, потерпілі, правопорушники, група осіб), тому вміння «зчитувати емоції» для них є професійно важливим [2].

З метою вивчення розуміння емоцій здобувачами вищої освіти було проведено анонімне опитування.

Респондентами стали 23 здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання: 18 курсантів, які навчаються у Національній академії внутрішніх справ (за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність») та 5 студентів, які навчаються у цивільних юридичних вишах.

Респондентам пропонувалось відповісти на запитання закритого типу (варіанти відповідей: «так» / «ні»).

На запитання «Чи розумієте Ви свої емоції?» ствердно відповіли 55,6% (10 осіб) курсантів та 60 % (3) студентів, заперечно – 44,4% (8) курсантів та 40% (2) студентів.

На запитання «Чи розумієте Ви емоції інших людей?» 61,1% (11 осіб) курсантів та 60% (2) студентів відповіли, що не розуміють чужих емоцій. Майже однакова кількість респондентів (38,9% курсантів і 40% студентів) вважають, що можуть інтерпретувати емоції інших людей.

Відповідно до відповідей на обидва запитання респонденти були розподілені у чотири групи:

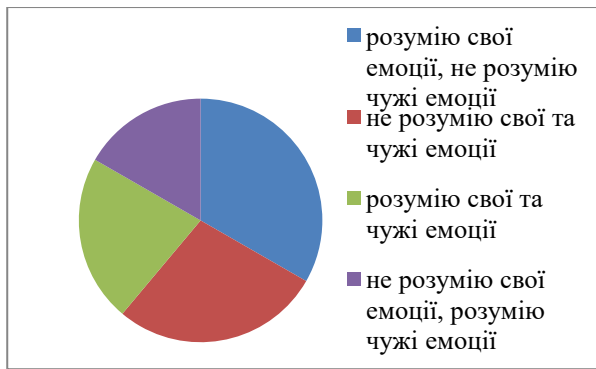
1) до цієї групи ввійшли респонденти, які розуміють свої емоції, але не розуміють чужих емоцій;

2) цю групу склали респонденти, які зазначили, що не розуміють ні своїх, ні чужих емоцій;

3) до цієї групи включені респонденти, які, на їх думку, розуміють свої та чужі емоції;

4) дану групу склали респонденти, які визначили, що розуміють чужі емоції, однак не розуміють своїх емоцій.

Розподіл респондентів у групи подано у кругових діаграмах (рис. 1, 2).

Рис. 1. Розуміння емоцій курсантами

Рис. 2. Розуміння емоцій студентами

Згідно з отриманими даними розуміють свої та чужі емоції майже половина студентів (40%) та кожен п'ятий (22,2%) курсант. Розуміють свої емоції, але не розуміють чужих емоцій, третина (33,3%) курсантів і кожен п'ятий (20%) студент. Разом з тим, не розуміють ні своїх, ні чужих емоцій майже половина (40%) студентів і майже третина (27,8%) курсантів. Жоден із опитаних студентів не вказав, що розуміє чужі емоції, але не розуміє свої емоції, хоча з числа курсантів про це зазначив майже кожен п'ятий (16,7%).

Таким чином, можна зробити такі висновки:

3. Проведене опитування дозволило визначити, що майже половина (40-44,4%) опитаних здобувачів вищої освіти не розуміють своїх емоцій, а більшість з них (60-61,1%) не розуміють чужих емоцій. Про розуміння чужих емоцій і нерозуміння своїх емоцій зазначили лише курсанти.

4. Здобувачам вищої освіти необхідно розвивати вміння розуміти та правильно інтерпретувати свої емоції та чужі емоції.

Перспективами подальших досліджень є вивчення особливостей розвитку емоційного інтелекту курсантів та студентів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Лазуренко О.О Психологія емоцій : підручник. Вид-тво «Книга Плюс», 2018. 264 с.
2. Галустян О. А., Захаренко Л. М., Юрченко-Шеховцова Т. І. Особливості професійного спілкування патрульних поліцейських з різними категоріями осіб : метод. реком. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 40 с. URL : <http://clar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/2987/1/Методичка.pdf>

Mykhailiuk Ivanna Oleksandrivna

National Academy of Internal Affairs
(Kyiv, Ukraine)

Scientific advisor:

Zakharenko Lyudmila Mykolaivna

candidate of psychological sciences,
National Academy of Internal Affairs
(Kyiv, Ukraine)

UNDERSTANDING OF EMOTIONS BY STUDENTS OF HIGHER EDUCATION

***Abstract:** the article presents the results of an anonymous survey of civil university students and cadets of a higher education institution with specific learning conditions regarding their understanding of emotions. It has been established that students of the first (bachelor's) level of full-time higher education need to develop the skills to understand and correctly interpret their own emotions and the emotions of other people.*

***Keywords:** emotions, cadets, students, students of higher education.*

УДК 159.944

Поєдінцев Ігор Анатолійович

курсант 103 навчальної групи навчально-наукового інституту № 3

Національна академія внутрішніх справ

(Київ, Україна)

Науковий керівник:

Галустян Олена Аркадіївна

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного

забезпечення та психофізіологічних досліджень

Національна академія внутрішніх справ

(Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0003-2898-2387>

КУЛЬТУРА ЗДОРОВ'Я – СКЛАДОВА СТРЕСОСТІЙКОСТІ КУРСАНТІВ

***Анотація:** у статті представлено результати проведеного анонімного опитування курсантів 1-го року навчання Національної академії внутрішніх справ щодо способів боротьби зі стресом та улюблених способів відпочинку. Встановлено, що здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання потребують формування навичок стресостійкості у повсякденному житті та майбутній професійній діяльності.*

***Ключові слова:** здоров'я, культура здоров'я, здоров'язберігаюча компетентність, курсанти, стресостійкість.*

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), здоров'я – це такий стан людини, якій властиві не тільки відсутність хвороб або фізичних вад, а й повне фізичне, душевне і соціальне благополуччя [1].

Традиційно культура здоров'я різними авторами розглядається як частина загальної культури людини, яка пов'язана з її відношенням до свого здоров'я та здоров'я інших людей, веденням здорового способу життя і включає в себе численні компоненти. Значну увагу приділено необхідності турботи про власне здоров'я з молодості та негативні наслідки від шкідливих звичок, таких як тютюнопаління, алкогольна, наркотична, комп'ютерна (ігрова) залежність [2].

Формування здоров'язберігаючої компетентності у курсантів-правоохоронців можливо за умови формування у них необхідних знань, умінь та навичок зі збереження та зміцнення здоров'я та їх дотримання як у повсякденному житті, так й у майбутній професійній діяльності.

Одним з напрямів формування здоров'язберігаючої компетентності є оволодіння курсантами методами самодіагностики, самооцінки, самоконтролю й самокорекції психосоматичного стану організму на різних етапах життя [3].

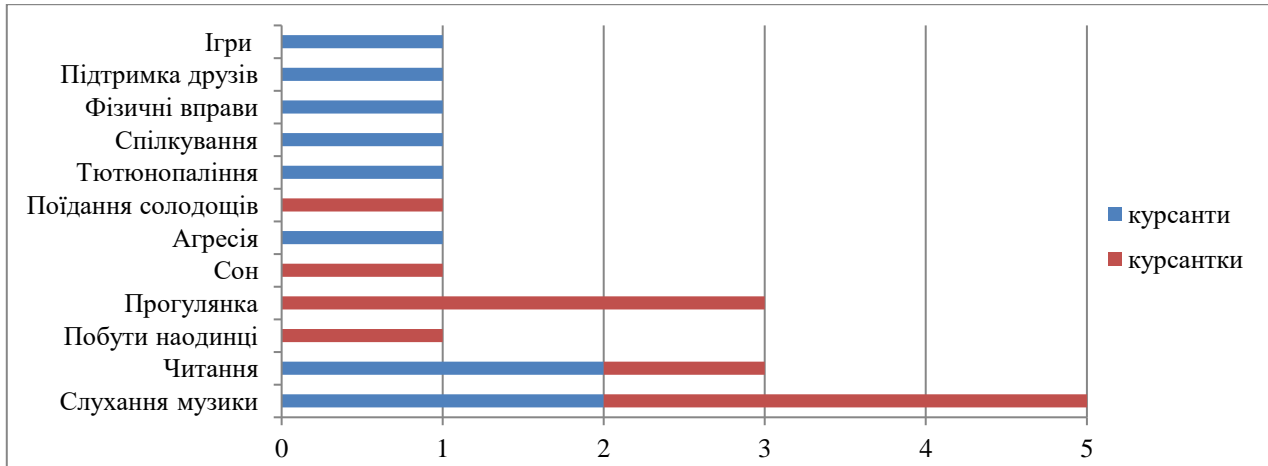
Розвиток стресостійкості особистості – це, передусім, пошук ресурсів, що допомагають їй у подоланні негативних наслідків стресових ситуацій. Високий рівень стресостійкості, здатність людини активно протидіяти стресам сприяє позитивному психічному стану, визнанні в соціумі, здобутках у професійній і поведінковій сферах [4, с. 56].

З метою виявлення способів боротьби зі стресом та улюбленого способу відпочинку було проведено анонімне опитування.

Респондентами стали 24 курсанти (порівно осіб чоловічої та жіночої статі), які навчаються на 1 курсі Національної академії внутрішніх справ. Вік респондентів від 17 до 19 років (середнє значення 17,5 років).

Опитування проводилось у грудні 2022 року після складання курсантами навчально-екзаменаційної сесії. Респондентам пропонувалось відповісти на запитання відкритого типу щодо їх способів боротьби зі стресом та улюбленого способу відпочинку. Отримані дані були узагальнені та проаналізовані.

На запитання «Який Ваш спосіб боротьби зі стресом?» респонденти надали 13 різних варіантів відповідей. З числа опитаних один респондент (чоловічої статі) зазначив, що немає способу боротьби зі стресом (рис. 1).

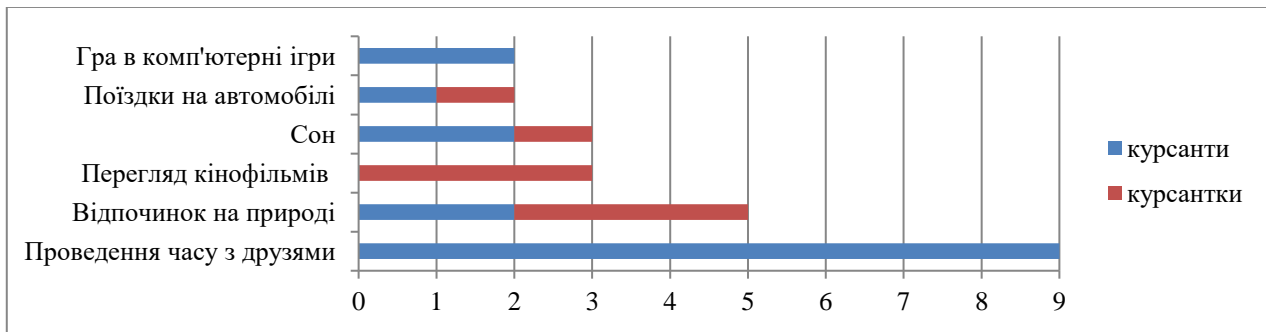

Рис. 1. Способи боротьби зі стресом, які використовують курсанти-першокурсники

Згідно з отриманими даними найчастіше респонденти слухають музику, щоб справитися зі стресом. Поширеним є читання, про що вказали курсанти і курсантки. Прогулянка, побути наодинці, поїдання солодощів, сон – це способи боротьби зі стресом, які використовують лише курсантки. Натомість фізичні вправи, агресія, спілкування, підтримка друзів, ігри, тютюнопаління обрали курсанти чоловічої статі.

Отже, за результатами опитування визначено конструктивні способи боротьби зі стресом (ігри, підтримка друзів, фізичні вправи, спілкування, сон, прогулянка, читання, слухання музики, побути наодинці) та неконструктивні (тютюнопаління, поїдання солодощів, агресія). Кожен восьмий респондент (3 особи) в якості боротьби зі стресом обирає неконструктивну поведінку.

Відповіді респондентів на запитання «Який ваш улюблений спосіб відпочинку?» менш варіативні (лише п'ять варіантів відповідей) (рис. 2).

Рис. 2. Улюблені способи відпочинку курсантів-першокурсників

Відповідно до представлених даних курсанти віднесли до улюблених способів відпочинку поїздки на автомобілі, відпочинок на природі, сон. Проведення часу із друзями, комп'ютерні ігри як улюблені способи відпочинку вказали лише курсанти чоловічої статі, а перегляд кінофільмів – курсанти жіночої статі.

Отже, найбільш поширеним способом відпочинку курсантів-першокурсників є проведення часу з друзями, що характерно для їхнього вікового періоду.

Висновки:

5. Проведене опитування дозволило визначити, що респонденти окрім конструктивних способів боротьби зі стресом також обирають неконструктивні способи, що в майбутньому може призвести до формування шкідливих звичок.

6. Здобувачі вищої освіти потребують формування навичок стресостійкості, що є запорукою збереження їх психічного здоров'я.

Перспективами подальших досліджень є формування здоров'язберігаючої компетентності у курсантів-правоохоронців.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Толкунова І. В., Гринь О. Р., Смоляр І. І., Голець О. В. Психологія здоров'я людини : навч. посібник / за ред. І. В.Толкунової. Київ, 2018. 156 с. <https://reposit.uni-sport.edu.ua/handle/787878787/1713>
2. Андросюк В. Г., Галустьян О. А. Малогорова О. О., Мотлях О. І., Юрченко-Шеховцова Т. І. Здоровий спосіб життя та профілактика адиктивної поведінки неповнолітніх : метод. рекомендації. Київ : Освіта України, 2019. 98 с. URL : <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/15775>
3. Гнатюк О.В. Формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів освіти як запорука збереження психічного здоров'я. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/728394/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82.pdf>
4. Бардін Н., Жидецький Ю., Когут Я., Пряхіна Н., Ясінський В.. Стрес та стресостійкість в діяльності працівників правоохоронних органів: навч.-метод. посіб. Львів, 2020. 119 с.

Poedintsev Ihor Anatoliyovych

cadet

National Academy of Internal Affairs

(Kyiv, Ukraine)

Scientific advisor:

Galustyan Olena Arkadiivna

PhD in Law

senior researcher of the scientific laboratory

on problems of psychological support and psychophysiological research

National Academy of Internal Affairs

(Kyiv, Ukraine)

**CULTURE OF HEALTH IS COMPONENT
OF STRESS RESISTANCE OF CADETS**

***Abstract:** the article presents the results of an anonymous survey of cadets of the 1st year of study of the National Academy of Internal Affairs regarding ways to fight stress and favorite ways to relax. It has been established that students of the first (bachelor's) level of full-time higher education need the formation of stress resistance skills in everyday life and future professional activities.*

***Keywords:** health, health culture, health-preserving competence, cadets, stress resistance.*

УДК 159.98

Хлуд Дар'я Євгеніївна

курсантка 102 навчальної групи навчально-наукового інституту № 3

Національна академія внутрішніх справ

(Київ, Україна)

Науковий керівник:

Юрченко-Шеховцова Тетяна Іванівна

кандидат психологічних наук,

науковий співробітник наукової лабораторії з проблем психологічного

забезпечення та психофізіологічних досліджень

Національна академія внутрішніх справ

(Київ, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6541-3410>

ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ КУРСАНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ

***Анотація:** у статті представлено результати проведеного психодіагностичного вивчення особистісних якостей курсантів першого курсу закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання. За результатами вивчення встановлено, що більшість курсантів характеризуються комунікабельністю, цілеспрямованістю та їм не притаманна консервативність та креативність.*

***Ключові слова:** особистісні якості, курсанти, психогеометрія.*

Геометричні схильності людини можуть багато сказати про неї. Психодіагностична методика «Психогеометрія» була розроблена американською психологинею Сьюзен Деллінгер та дозволяє визначати

притаманні людині риси характеру та прогнозувати моделі поведінки людини за допомогою геометричних фігур [2].

У основі психогеомерії лежать п'ять типів особистості та відповідні їм геометричні фігури: квадрат, коло, прямокутник, трикутник, зигзаг (ламана лінія).

Згідно з інтерпретацією методики коло – це символ гармонії. Той, хто обирає коло, щиро зацікавлений у гарних міжособистісних відносинах. Трикутник символізує лідерство. Прямокутник – це найбільш раціональна, надійна та правильна фігура (це як би перехідна форма від однієї фігури до іншої), яку обирають люди, які не задоволені своїм життям і тому зайняті пошуками кращого положення. Квадрат символізує консерватизм (дотримання традицій і суворих правил, чітке планування та стабільність). Зигзаг (ламана лінія) означає присутність у того, хто його обирає, уяви, пріоритетність індивідуальності та несприйняття рутинності [2].

У сучасних умовах розвитку суспільства важливим є вивчення особистісних якостей поліцейських [3]. Використання психогеомеричної методики потребує мало часу для проведення та зацікавлює респондентів [1]. Кількісні та якісні параметри оцінок стимульного матеріалу дозволяють у режимі експрес-діагностики визначити тип особистості людини та детальну характеристику її особистісних якостей, описати поведінку кожного типу особистості у стандартних ситуаціях.

З метою експрес-діагностики особистісних якостей курсантів першого курсу навчально-наукового інституту № 3 Національній академії внутрішніх справ було проведено психодіагностичну методику «Психогеомерія» (С. Деллінгер).

У дослідженні брали участь 30 курсантів (з них 15 осіб – жіночої статі та 15 осіб чоловічої статі). Вік респондентів – від 17 до 20 років.

Відповідно до завдань дослідження респонденти обирали геометричні фігури (від найбільш привабливої до найменш привабливої).

Згідно представлених у таблиці 1 даних, найчастіше на перше місце курсанти обирали коло (13 виборів), менше – прямокутник (7 виборів), квадрат (5), зигзаг (3), трикутник (2).

Таблиця 1. Розподіл геометричних фігур по рейтингу

Геометричні фігури	1 місце			2 місце			3 місце			4 місце			5 місце		
	Загалом	Чоловіки	Жінки	Загалом	Чоловіки	Жінки	Загалом	Чоловіки	Жінки	Загалом	Чоловіки	Жінки	Загалом	Чоловіки	Жінки
Квадрат	5	5	-	6	-	6	5	3	2	13	6	7	1	1	-
Коло	13	5	8	5	4	1	8	4	4	4	2	2	1	1	-
Прямокутник	7	3	4	2	1	1	5	2	3	5	4	1	10	4	6
Трикутник	2	1	1	11	7	4	9	3	6	4	1	3	4	3	1
Зигзаг	3	1	2	6	3	3	3	3	-	4	2	2	14	6	8

Геометричну фігуру коло на перше місце обрала найбільша кількість респондентів (13 осіб: 5 чоловіків і 8 жінок). Вони доброзичливі та мають розвинену емпатію (здатність співпереживати іншим). Вміють вислухати співрозмовника. Поступливі, неконфліктні, комунікативні. Їхній тип мислення правопівкульний (образний, більш емоційно забарвлений, переробка інформації не послідовна, а мозаїчна).

На друге місце респонденти найчастіше обирали трикутник (11 осіб: 7 курсантів та 4 курсанток). Вони досить впевнені у собі, ставлять на перше місце власний успіх і потребують постійної активності, не можуть «усидіти» на одному місці. Здатні легко навчатися, швидко опрацьовувати нову інформацію, однак з великими труднощами визнають свої помилки.

На третьому місці у виборах респондентів знаходиться квадрат. Його обрали 13 осіб (6 курсантів і 7 курсанток), що вказує на відсутність у них прагнення до організованості діяльності. Однак цю геометричну фігуру віднесли на перше місце 5 осіб чоловічої статі, що характеризує їх як терплячих й завзятих, акуратних, організованих у діяльності.

На передостанньому місці у виборах респондентів найчастіше прямокутник (10 осіб: 4 курсантів і 6 курсанток). Для тих респондентів, хто відвів останнє місце прямокутнику, притаманні стабільність, задоволеність наявним станом справ.

На останньому місці у виборах респондентів найчастіше зигзаг (обрали 14 осіб: 6 курсантів і 8 курсанток). Для респондентів, які обрали зигзаг на останнє місце, не характерні творчий підхід до вирішення справ.

Слід звернути увагу, що зигзаг обрали на перше місце 3 респондентів, 2 з них жіночої статі. Їм характерні досить високий рівень інтелекту та самооцінки, захоплення культурою, філософією, поезією, музикою, оцінювання інших людей, виходячи з їхніх внутрішніх якостей, а не соціального положення.

Разом з тим прямокутник обрали на перше місце 7 респондентів (3 курсантів та 4 курсанток). Вони прагматичні та емоційні, переживають відчуття замішання, заплутаності в проблемах, невизначеності. Їхня самооцінка низька, але вони допитливі, проявляють інтерес до всього, що відбувається, намагаються робити те, що ніколи раніше не робили, сміливі, хоча можуть проявити непослідовність, непередбачуваність вчинків.

Отже, майже половина респондентів (13 осіб) характеризується хорошими комунікативними вміннями, і майже стільки ж (14 осіб) не схильні проявляти творчий підхід при вирішенні завдань.

На основі проведеного аналізу виборів геометричних фігур респондентами, можна визначити характерні особливості їх ранжування (табл. 2).

Таблиця 2. Пріоритетність виборів геометричних фігур респондентами

Відповідно до даних таблиці, найчастіше респонденти обирали на перше місце круг, на друге місце – трикутник, на третє місце – трикутник і круг, на четверте місце – квадрат, на п'яте (останнє) місце – прямокутник і зигзаг. Це характеризує їх як комунікабельних, цілеспрямованих людей, яким не притаманна консервативність та креативність.

Висновки:

1. На основі проведеного психодіагностичного вивчення було визначено та описано особистісні якості респондентів.
2. Встановлено, що домінуючою фігурою у виборах респондентів є круг, а на третьому та останньому місця у виборах респондентів відсутні «чисті» фігури, коли якійсь фігурі надається перевага.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Захаренко Л. М. Використання психогіометричних методик у діагностиці особистісних якостей курсантів. *Актуальні проблеми юридичної психології* : мат-ли III Міжнар. наук.-практ. конфер. (м. Київ, 25 квітня 2014 року). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2014. С. 187-189. URL : http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/10898/1/%D0%90%D0%BA%D1%82.%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1.%20%D1%8E%D1%80.%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB._p187-189.pdf
2. Особистість: практичні засади вивчення : навч.-метод. посібник. Т. 2. [Укладачі : Дмитрієва С. М., Максимець С. М., Бутузова Л. П., Дубравська Н. М., Фриз І. В., Сидоренко Н. І., Стахова О. О., Мачушник О. Л.]. Житомир : вид-тво ЖДУ ім. І. Франка, 2017. С. 141-143.
3. Юрченко-Шеховцова Т. І. Дослідження особистісних особливостей поліцейських. *Visegrad Journal on Human Rights*. № 1. Volume 2. 2019. С. 149-155. URL : <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/14337>

Khlud Darya Evgeniivna

cadet of

National Academy of Internal Affairs

(Kyiv, Ukraine)

Scientific advisor:

Yurchenko-Shekhovtsova Tetyana Ivanivna

candidate of psychological sciences,

researcher of the scientific laboratory on problems

of psychological support and psychophysiological research

National Academy of Internal Affairs

(Kyiv, Ukraine)

STUDY OF PERSONAL QUALITIES OF FRESH-YEAR CADETS

***Abstract:** the article presents the results of a psychodiagnostic study of the personal qualities of first-year cadets at a higher education institution with specific learning conditions. According to the results of the study, it was established that most cadets are characterized by sociability, purposefulness, and are not characterized by conservatism and creativity.*

***Keywords:** personal qualities, cadets, psychogeometry.*

ЕКОНОМІКА ТА МЕНЕДЖМЕНТ (ECONOMICS & MANAGEMENT)

УДК 657

Окренець Володимир Юрійович

аспірант кафедри обліку і оподаткування

Західноукраїнський національний університет

(Тернопіль, Україна)

ПРОБЛЕМАТИКА КЛАСИФІКАЦІЙ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ОБЛІКУ ДОХОДІВ ВІД ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

***Анотація:** в роботі розширено поділ інвестицій за об'єктами вкладень, визначено основні характеристики інвестицій та запропоновано субрахунки для відображення доходів від інвестиційної діяльності.*

***Ключові слова:** інвестиції, доходи від інвестиційної діяльності, класифікація інвестицій, характеристики інвестицій, управління доходами.*

При нормальних умовах діяльності підприємства основним джерелом доходів є операційна діяльність. Однак в умовах високої конкуренції підприємствам не варто нехтувати і іншими способами отримання економічних вигід. Активне ведення інвестиційної діяльності є одним із способів одержання додаткових грошових коштів із подальшим їх реінвестуванням, вилученням або використанням для вирішення завдань у інших сферах діяльності. Відповідно, важливими питаннями є класифікація та ефективний облік доходів від інвестиційної діяльності.

Серед численних підходів до класифікацій інвестицій виділяється пропозиція Н. В. Гудзь. Науковець класифікує інвестиції за наступними об'єктами вкладень (рис. 1).

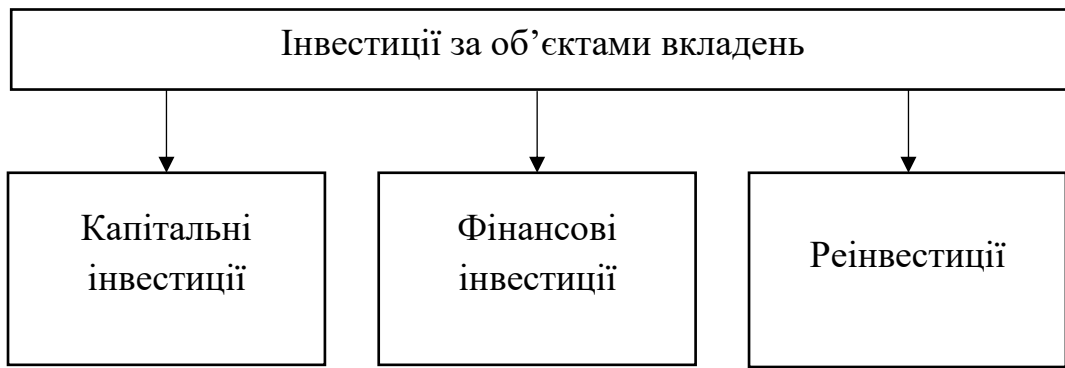

Рис. 1. Класифікація інвестиції за об'єктами вкладень

* Сформовано автором на основі Н. В. Гудзь [1]

Н. В. Гудзь виділяє 3 форми інвестицій – капітальні інвестиції, фінансові інвестиції та реінвестиції [1]. Однак у своїй роботі науковець не надає визначення капітальним інвестиціям та реінвестиціям. Під капітальними інвестиціями варто розглядати вкладення підприємства у купівлю або створення власними силами активів, що можуть мати матеріальну або нематеріальну форму. Натомість реінвестиції – це повторне інвестування коштів, які одержані внаслідок здійснення інвестицій.

Н.В. Гудзь виділяє 3 форми фінансових інвестицій.

Інвестування капіталу до статутних фондів спільних підприємств. Дана форма вкладення коштів тісно пов'язана з операційною діяльністю підприємства. Якщо підприємство має частку у статутному капіталі постачальників сировини і матеріалів, це забезпечує стратегічний господарський зв'язок. Також ця форма інвестування відкриває наступні стратегічні напрямки розвитку підприємства: розвиток власної виробничої інфраструктури, збільшення можливостей реалізації продукції чи початок роботи на інших регіональних ринках, різні види галузевої чи товарної диверсифікації операційної діяльності, інші стратегічні напрямки розвитку підприємства [1].

Внесення капіталу в дохідні види грошових інструментів. Дана форма інвестування орієнтується на ефективне використання тимчасово вільних грошових активів, а найбільш поширений різновид вкладення – депозит в

комерційних банках. Зазначена форма застосовується для короткотермінового інвестування капіталу задля одержання інвестиційного прибутку [1].

Внесення капіталу в дохідні види фондівих інструментів. Зазначена найбільш поширена та перспективна форма фінансових інвестицій реалізується шляхом придбання цінних паперів, що перебувають у вільному обігу на фондовому ринку. Відмінними особливостями даної форми є: вибір серед альтернативних інструментів інвестування з різними термінами вкладів, найвищим рівнем державного регулювання та захисту інвестицій, широкою інфраструктурою фондового ринку, поширеністю оперативної інформації щодо стану і ринкової кон'юнктури ринку тощо. Ключове завдання придбання фондівих інструментів – отримання інвестиційного прибутку, однак вони можуть використовуватись і задля одержання фінансового впливу на підприємства (внаслідок придбання контрольного або суттєвого пакету акцій) [1].

Доповнюючи класифікацію Н.В. Гудзь, варто виділити такий вид фінансових інвестицій як *інвестування у криптовалюту*. Дана форма інвестування наразі не є достатньо поширеною серед вітчизняних підприємств, зважаючи на недостатню міру державного врегулювання та можливі потенційні проблеми з податковими органами щодо питань оцінки, переоцінки криптовалют. До відмінних особливостей цієї форми інвестування варто віднести наступні: відсутність вищого регулятора, що може заблокувати трансакції, висока волатильність, широкі можливості щодо втрати активу, анонімність операцій, відсутність впливу інфляції тощо. До основних завдань придбання такого роду інвестиційних інструментів варто віднести: одержання інвестиційного прибутку в коротко- та довготерміновому періодах, балансування інвестиційного портфелю за рахунок придбання більш високо ризикованих активів [2, 242-243].

Незалежно від різновиду інвестицій, їм притаманні спільні риси. Основні характеристики інвестицій, які повинні враховуватись управлінським персоналом при прийнятті рішень щодо інвестування, зображені на рис. 2.

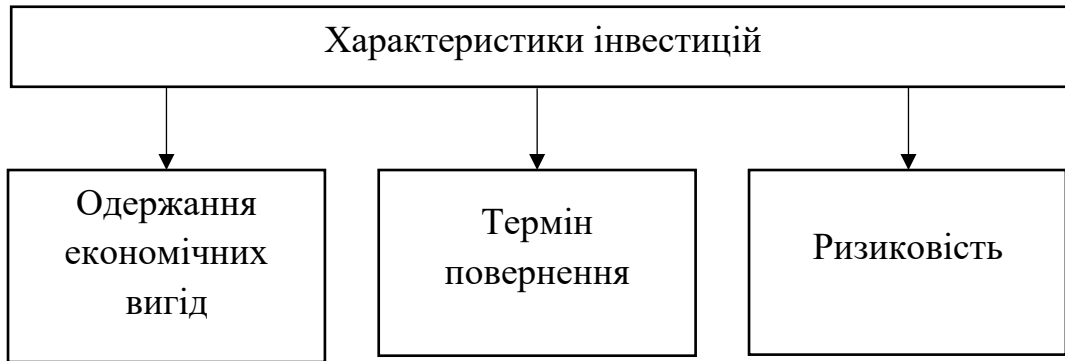

Рис. 2. Характеристики інвестицій

*Сформовано автором

Будь-яка інвестиційна діяльність передбачає одержання економічних вигід, однак не обов'язково у формі грошових коштів: відсотків, роялті тощо. Натомість підприємство може отримати певні матеріальні запаси, необоротні активи, право власності на частку інвестованого бізнесу або ж інвестиційні сертифікати, акції, облігації чи інші цінні папери.

Термін окупності – плановий проміжок часу, протягом якого вкладені кошти у формі різних економічних вигід будуть повернені підприємству у повному обсязі. Якщо управлінці розглядають альтернативні варіанти з однаковими іншими параметрами, то більше шансів бути вибраним має опція із меншим терміном окупності.

Кожна інвестиція характеризується певним ступенем ризику. Нижча фактична одержана дохідність призводить до підвищення тривалості окупності інвестиції. Певні не враховані або нововиявлені фактори можуть привезти до втрати вкладених коштів.

Облік доходів від інвестиційної діяльності відбувається на рахунках 72 «Доходи від участі в капіталі» та 74 «Інші доходи». Науковців, що займались дослідження доходів від інвестиційної діяльності, можна поділити на дві групи:

одні наголошують на потребі відмовитись від окремого рахунку 72 «Доходи від участі в капіталі», інші натомість наголошують на його практичній необхідності та доцільності.

Н. В. Прохар та Ю. О. Начовна зазначають, що немає потреби відображати фінансові доходи відразу на двох рахунках: 72 «Дохід від участі капіталі» та 73 «Інші фінансові доходи». Автори мотивують свій підхід тим, що інвестиції в спільні, дочірні та асоційовані підприємства здійснюються за методом участі в капіталі, за виключенням ситуацій утримання фінансових інвестицій для продажу або існування можливості у підприємства передавати грошові кошти інвестору або учаснику спільного товариства. Для прикладу, доходи від реалізації товарів, робіт та послуг відображаються на одному рахунку, хоча підходи до визнання та оцінки таких доходів відрізняються між собою [3, с. 103].

Я. Д. Крупка наголошує, що доходи, що відображаються на рахунку 72 «Дохід від участі в капіталі» варто відносити до інвестиційної, а не фінансової діяльності [4, с. 108]. Підприємство здійснює інвестицію, що передбачає придбання частки у іншій фірмі, а у разі прямого інвестування інвестор отримує право на управління. При цьому у підприємства-інвестора не відбувається зміни у власному чи залученому капіталі, що є характерним для фінансової діяльності.

Ю. Ю. Мороз пропонує узагальнювати доходи від участі в капіталі не на рахунку 72 «Дохід від участі капіталі», а на субрахунку 794 рахунку 74 «Інші доходи» [5, с. 139]. Натомість З-М. В. Задорожній та І. Я. Омецінська наголошують, що доходи від участі в капіталі є особливими видами доходів, тому не доцільно їх об'єднувати із іншими доходами інвестиційної діяльності [6, с. 232].

Підтримуючи позицію З-М. Задорожного та І.Я. Омецінської, вважаємо, що не доцільно об'єднувати рахунки 72 «Дохід від участі в капіталі» та 74 «Інші доходи». Дохід від участі в капіталі інших підприємств має специфічний спосіб розрахунку, що полягає у розрахунку вартості інвестиції на кінець періоду з

врахуванням її собівартості на початок періоду, зміни частки інвестора та вирахуванням виплачених дивідендів. Окремим рядком облікова інформація про доходи та витрати від участі в капіталі подаються і в Звіті про фінансовий результат (Звіті про сукупний дохід), що забезпечує більший рівень корисності облікової інформації для зацікавлених користувачів.

Доцільно відображати одержані доходи та відсотки у якості доходів від інвестиційної діяльності з перенесенням відповідних субрахунків на рахунок 74 «Інші доходи»:

740 «Дохід від зміни вартості фінансових інструментів»

741 «Дохід від реалізації фінансових інвестицій»

742 «Дохід від відновлення корисності активів»

744 «Дохід від курсових різниць інвестиційної діяльності»

745 «Дивіденди одержані»

746 «Відсотки одержані»

747 «Ремontaції одержані»

748 "Інші доходи"

Отже, інвестиційна діяльність на підприємстві повинна здійснюватись як результат тісної співпраці між працівниками управлінського та облікового персоналу. З одного боку перші повинні володіти обліковою інформацією про вільний обсяг грошових коштів, що може бути використаний для вкладень, результати попередньо здійснених інвестицій та приймати рішення щодо розпорядження грошовими коштами. Натомість обліковий персонал повинен відображати результати інвестиційної діяльності у відповідності до чинного законодавства та вимог управлінського персоналу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гудзь Н.В. Облік витрат і доходів фінансової та інвестиційної діяльності / Стан і перспективи розвитку системи обліку: монографія / З. В. Задорожний, Крупка Я.Д., Омецінська І.Я.; за наук. ред. д.е.н., проф. З. В. Задорожного, д.е.н., проф. Я. Д. Крупки. Тернопіль: Економічна думка, 2013. 320 с.

2. Крупка Я. Д., Окренець В. Ю. Криптовалюта як об'єкт обліку і джерело економічних вигод. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2020. № 3. С. 238-251.
3. Прохар Н.В., Ночовна, Ю. О. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики: монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. 257 с.
4. Крупка Я. Д. Облік інвестицій: монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2001. 302 с.
5. Мороз Ю. Ю. Облік фінансових результатів діяльності підприємства. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. 2013. № 2. С. 135-141.
6. Задорожний З.-М., Омецінська І. Проблемні аспекти обліку фінансових результатів у будівництві. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2020. Вип. 3. С. 225–237. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.03.225>

Okrenets Volodymyr Yuriyovych

graduate student of the Department of Accounting and Taxation

Western Ukrainian National University

(Ternopil, Ukraine)

PROBLEMS OF CLASSIFICATION OF INVESTMENTS & ACCOUNTING OF INCOME FROM INVESTMENT ACTIVITIES

***Abstract:** author of paper expands the division of investments by investment objects, defines the main characteristics of investments, and suggests sub-accounts for displaying income from investment activities.*

***Keywords:** investments, income from investment activities, investment classification, investment characteristics, income management.*

СПОРТ ТА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА (SPORT)

УДК 796

Гарбузова Євгенія Олександрівна

курсант 3го курсу Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

Науковий керівник:

Журавель Олександр Анатолійович

викладач кафедри спеціально-фізичної підготовки,
кандидат юридичних наук
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

СФЕРА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ

***Анотація:** в роботі розглянуто питання законодавчого закріплення та взаємодії сфери фізичної культури і спорту з правоохоронними органами, а також важливість фізичної підготовки на службі в поліції.*

***Ключові слова:** фізична культура і спорт, правоохоронні органи, підстави та завдання.*

В останні роки особлива увага приділяється питанням зміцнення фізичного та духовного здоров'я не лише людини чи суспільства, а й держави в цілому. Для забезпечення захисту прав і свобод людини і громадянина, суспільних інтересів тощо, виступають правоохоронні органи в особі держави.

Тому відповідний рівень фізичної підготовки є однією з обов'язкових вимог підготовки працівників правоохоронних органів.

Підставою для обговорення даного питання є законодавче підґрунтя. Місце фізичної культури і спорту у діяльності правоохоронних органів закріплено у статті 30 Закону України «Про фізичну культуру і спорт». Таким чином, законодавець наголошує, що фізична підготовка є невід'ємною складовою загальної системи навчання і виховання особового складу та має на меті забезпечення їх фізичної підготовленості до професійної діяльності. Важливим фактором підвищення боєздатності при виконанні поставлених завдань є фізична підготовка працівників правоохоронних органів. Водночас, якість фізичної підготовленості кожного працівника правоохоронних органів враховується при призначенні його на відповідну посаду, а також при присвоєнні чергових спеціальних та військових звань [1].

Основними завданнями фізичної підготовки є: розвиток і постійне вдосконалення витривалості, сили, швидкості, оволодіння навичками рукопашного бою, зміцнення здоров'я та підвищення стійкості організму до несприятливих факторів професійної діяльності тощо.

Окремо відзначимо, що також уповноваженні структурні підрозділи забезпечують організацію фізичної підготовки та проведення різних заходів для працівників.

Зокрема, можна виділити, що в Конституція України формуються правові засади щодо фізичної підготовки правоохоронних органів [2]. Ця нормативна база знаходиться у розділі II Конституції України, де закріплюються основні конституційні права та обов'язки людини і громадянина, а саме: «кожен має право на охорону здоров'я. ...Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту» (ст.49). При цьому «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави» (ст.3).

Очевидно, що забезпечення останнього стає можливим лише за умови відповідної фізичної підготовки посадових осіб, для яких захист прав і свобод громадян є першочерговим завданням [3].

Розуміється, що Конституція України не є основним нормативно-правовим актом, що регулює поставлене питання, але вона є основою у прийнятті законів та підзаконних актів, які визначають принципи реалізації.

Для забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців правоохоронних органів, вихованню необхідних морально-вольових якостей, достатньої фізичної підготовки викладається дисципліна «Спеціальна фізична підготовка», яка містить елементи фізичного виховання та підготовки, і має не тільки професійне, а й загальнорозвиваюче спрямування.

У висновку сміливо можемо сказати, що правоохоронні органи є суб'єктами сфери фізичної культури і спорту, а у свою чергу, фізична культура займає важливе місце у професійній діяльності правоохоронних органів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про фізичну культуру і спорт : закон України від 24 груд. 1993 р. № 3808-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 14. – Ст. 80.
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. –1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Ковальов І. М. Правоохоронні органи як суб'єкти сфери фізичної культури і спорту /І. М. Ковальов // Право і безпека. – 2012. –Вип. 2 (44). – С. 49-53.

Harbuzova Evgeniya Oleksandrivna

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

(Dnipro, Ukraine)

Scientific advisor:

Plakhotny Artyom Pavlovich

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

(Dnipro, Ukraine)

**THE SPHERE OF PHYSICAL CULTURE
& SPORTS & LAW ENFORCEMENT BODIES**

***Abstract:** the work examines the issue of legislative consolidation and interaction of the sphere of physical culture and sports with law enforcement agencies, as well as the importance of physical training in police service.*

***Keywords:** physical culture and sports, law enforcement agencies, grounds and tasks.*

УДК 796

Шульга Анастасія Євгенівна

курсант 3го курсу Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

Науковий керівник:

Журавель Олександр Анатолійович

викладач кафедри спеціально-фізичної підготовки,
кандидат юридичних наук
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпро, Україна)

ВАЖЛИВІСТЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВІЙСЬКОВИЙ ПЕРІОД

Анотація: в роботі розглянуто особливості та принципи фізичного виховання поліцейських та військовослужбовців.

Ключові слова: фізичне виховання, підготовка, заклади, професійна підготовленість, фізичний стан.

У світі є багато держав різних розмірів, і кожна повинна мати свою армію. Армія захищає інтереси держави, коли дипломати не в змозі захистити її бойовими чи іншими способами.

Хоча Організація країн Варшавського договору зникла, а соціалістичних країн більше не існує, все ще існує НАТО (Східно-атлантичний альянс). Кожна країна має свою причину для зацікавлення, і будь-яка людина, яка живе в нашій країні, може мати кількох друзів у Західній Європі чи США. Люди, які мають

вплив, формують соціально-економічні тенденції, а політики використовують їх, щоб керувати світом. Іноді інтереси наших держав можуть конфліктувати, і наші люди можуть битися з іншою групою людей з іншого штату в іншій країні. Люди, які формували ці течії, завжди залишаються в тіні, і невідомо, чи зіткнуться наші держави завтра [1, с. 2].

Щоб знати, що людина може зробити фізично, наскільки добре вона може впоратися з собою в ближньому бою, важливо знати про рівень підготовки суперників. Ці знання можуть допомогти ознайомитися з різними методами фізичної підготовки та зрозуміти, чого очікувати у фізичній конфронтації.

Фізичне виховання і спорт солдатів та поліцейських, особливо у період особливого розпорядження (військовий або надзвичайний стан) слід розглядати не тільки з точки зору того, хто з особового складу добре вмє бігати, стрибати або плавати. Це також слід враховувати на рівні розвитку знань і навичок, розвитку ставлення, розвитку сили волі та того, як організована діяльність призводить до міцного фізичного стану для якісної роботи офіцера. Це обов'язок перед країною [2, с. 48].

Система фізичного виховання у вищих навчальних закладах України відповідає за зміцнення здоров'я, підвищення загальної та спеціальної професійної підготовленості, формування вміння використовувати спортивні та фізкультурні засоби в повсякденному житті. Це може допомогти людині зберегти високу працездатність, бути готовим до бою, відновитися після фізичного та психічного виснаження. Це є одне з найважливіших завдань.

Не тільки фізичне виховання та тренування корисні для здоров'я, є багато інших інструментів, які можна використовувати під час базової підготовки та індивідуальних вправ. Ці засоби мають бути використані для вдосконалення психофізичних якостей, підвищення самостійкості організму, підвищення працездатності дихальної, нервової та серцево-судинної систем, використання на повну потужність сучасної військової техніки та тактики [3, с. 80].

У центрі уваги підготовки службовців завжди була і залишається мета вдосконалення професійної спеціальної фізичної підготовки. Потреба в добре підготовлених військовослужбовцях та поліцейських, здатних виконувати бойові завдання, посилила увагу до вдосконалення фізичної та професійної підготовки воїнів. На жаль, недостатньо доступних технологій для створення такої готовності, що є одним із протиріч, яке необхідно вирішити.

Якою б сучасною не була техніка, успіх бойових дій залежить від підготовленості солдатів, які керують технікою. Це пов'язано з тим, що військовослужбовці Збройних Сил України та поліцейські Національної поліції України під час участі у миротворчих діях та в даний період нашого часу мають бути у високій бойовій готовності. Психологічний, фізичний і моральний стан, а також професійна підготовленість воїнів мають бути на високому рівні, за для того, щоб боронити країну від агресора.

Оскільки військові дії стають все більш інтенсивними та тривалими, солдати повинні бути у кращій фізичній формі, ніж будь-коли. Хоча після революції у військовій справі потреба у фізичній підготовці не зменшилася, вона фактично зростає [4].

Сучасні бойові дії дуже негативно впливають на здоров'я та розумові здібності солдатів. Це може негативно вплинути на ефективність стрільби, маневрування та використання спорядження та зброї. Кількість і розмір тягарів, які несе солдат, стан здоров'я, рівень фізичної підготовки, фізичний зріст відіграють роль у тому, наскільки знижується їхня боєздатність [5, с. 25].

Збройні сили наймогутніших країн НАТО формують уявлення про фізичну готовність на початку військової кар'єри. Ці ідеї зосереджені на розвитку фізичних і психологічних якостей, а також навичок, які можуть бути використані в армії, щоб дозволити солдату добре працювати в багатьох різних умовах, включаючи дуже високу або низьку температуру.

Кращі країни НАТО мають різні підходи до фізичної підготовки. Це має дати зрозуміти, як покращити систему фізичної підготовки в Збройних Силах України [6, с. 72].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Андрес А. С. Удосконалення фізичної підготовки багатоборців військово-спортивного комплексу : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. вихов. і спорту : [спец.] 24.00.01 «Олімпійський і професійний спорт» / А. С. Андрес. – Львів, 2006. – 22 с.
2. Ендальцев Б. В. Влияние физических упражнений на формирование адаптационных реакций организма человека / Б. В. Ендальцев, В. Д. Мавроматис, Т. В. Альмамбетов : тезисы докл. итоговой науч. конф. за 2003 г. – СПб. : ВИФК, 2004. – С. 47–49.
3. Поддубный О. Г. Дифференциальный подход к физической подготовке военнослужащих различных профессиональных групп в зависимости от условий и требований военно-профессиональной деятельности к их физическому состоянию / О. Г. Поддубный, Г. Н. Сухорада, В. Н. Кирпенко // Физическое воспитание студентов. – 2009. – No 2. – С. 79–83.
4. Петрачков О. Аналіз взаємозв'язку між фізичною та професійною підготовленістю у військовослужбовців різних військових спеціальностей / О. Петрачков // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2007. – No 4. – С. 67–69.
5. Розвідка в батальоні : навч.-метод. посіб. / В. А. Ожаревський, В. В. Панасюк, І. В. Польцев, В. Г. Си- ниця. – Львів : АСВ, 2014. – 112 с.
6. Тимчасова настанова з фізичної підготовки у Збройних силах України (НСТ-2014). – К. : М-во оборони України, 2014. – 158 с.

Shulga Anastasia Evgenivna

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

(Dnipro, Ukraine)

Scientific advisor:

Zhuravel Oleksandr Anatoliyovych

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

(Dnipro, Ukraine)

**THE IMPORTANCE OF SPECIAL PHYSICAL
TRAINING DURING THE MILITARY PERIOD**

***Abstract:** the work examines the peculiarities and principles of physical education of policemen and military personnel.*

***Keywords:** physical education, training, institutions, professional readiness, physical condition.*